

Handläggare
Anna Mattsson
Telefon: 08- 508 29307**Till**
Kommunstyrelsen

Program för en sammanhållen stad 2015-2020

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande.

1. Stadsledningskontorets förslag till Program för en sammanhållen stad 2015 - 2020, bilaga 2, godkänns.

Irene Svenonius

Staffan Ingvarsson

Stadsdirektör

Biträdande stadsdirektör

Sammanfattning

Kommunstyrelsen gavs i budget för 2014 uppdrag att ta fram ett förslag till gemensamt program för ytterstadens utveckling. Det förslag som framtagits innehåller sju mål och 13 delmål. Uppföljningsansvaret för delmålen fördelas på nämnder och styrelser efter rådighet, medan kommunstyrelsen har det samlade uppföljningsansvaret för programmet. Förslaget till program har tagits fram i dialog med förvaltningar och bolag som diskuterat arbetet med utgångspunkt i ytterstadsvisionerna. Dessutom har betydelsefulla externa samverkansaktörer bjudits in till dialoger. Förslaget till Program för en sammanhållen stad bygger vidare på de framgångsfaktorer som präglat ytterstadsvisionerna men med en starkare integrering i staden styr- och uppföljningssystem.

Stadsledningskontoret föreslår därför att förslag till Program för en sammanhållen stad godkänns och att programmet utgör ett styrdokument för hur arbetet med ytterstadsvisionerna ska organiseras och finansieras.

Bakgrund

Inom ramen för ”Vision 2030 - ett Stockholm i världsklass” bedriver Stockholms stad sedan 2007 ett strategiskt arbete med utveckling av ytterstaden. Inledningsvis riktades insatserna mot stadsdelarna kring Järvafältet i Vision Järva 2030 för att därefter även riktas mot stadens södra stadsdelar i Vision Söderort 2030. Motsvarande visionsarbete för Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd antogs av kommunfullmäktige i maj 2014.

Mellan 2007 – 2014 har sammanlagt 450 miljoner kronor disponerats för att finansieras projekt som ligger i linje med respektive vision i syfte att skapa nya lösningar på utmaningar i ytterstaden. Det ursprungliga beslutet om 200 miljoner kronor för Järvalyftet har följts av ytterligare beslut om 200 respektive 50 miljoner kronor för framtida satsningar inom Vision Järva och Vision Söderort samt Vision Hässelby-Vällingby. Medlen är nu förbrukade och ett stort antal projekt har beviljats finansiering med ytterstadsmedel sedan 2007. Finansieringen upphör vid utgången av 2014. Stadsledningskontoret, som har det samordnande ansvaret för stadens ytterstadsarbete, har följt upp dessa projekt för att lägga grunden för vidare satsningar på utvecklingen av ytterstaden.

Med anledning av detta har kommunstyrelsen fått i uppdrag att ta fram ett gemensamt program för ytterstadens utveckling. Av kommunfullmäktiges budget 2014 framgår att ”*Arbetet med att utveckla ytterstaden finns konkretiserat i Vision Järva 2030, Vision Söderort 2030 och Vision Hässelby-Vällingby 2030. Ytterstaden ska utvecklas genom förbättrad trygghet, goda utbildningsmöjligheter, tillgång till fler jobb, bättre infrastruktur och stadsmiljö. Utvecklingen av stadens tyngdpunkter enligt översiktplanens strategier är central. Under 2014 ska de olika ytterstadsprogrammen samlas i ett gemensamt program för ytterstadens utveckling.*”

Stadsledningskontoret har under 2014 tagit fram ett förslag till gemensamt program för ytterstadens utveckling – Program för en sammanhållen stad.

Förslaget till Program för en sammanhållen stad vilar på sju underlag:

- Förslag till reviderad vision för Stockholms stad 2030
- Vision Järva 2030
- Vision Söderort 2030
- Visions Hässelby-Vällingby 2030
- Rapport ”Projekt som beviljats ytterstadsmedel inom ramen för Vision Järva, Vision Söderort och Vision Hässelby-Vällingby till och med våren 2013.
- Rapport ”Sammanställning av andra städers erfarenheter från satsningar på socialt utsatta områden och stadsdelar.”
- Dialoger med interna aktörer och externa samverkansaktörer som polis, fastighetsägarföreningar och nätverket Järvaandan.
- Inventering av sociala risker.

Ärendets beredning

Ärendet är berett av stadsledningskontorets förnyelseavdelning.

Medarbetare på olika nivåer i stadens förvaltningar och bolag har bjudits in till dialog för att diskutera arbetet med ytterstadsvisionerna. Frågor om vilka resultat som uppnåtts, vad som kan förstärkas och förbättras, för och nackdelar med den nuvarande organisationen av arbetet har analyserats. Dessutom har externa samverkansaktörer som polis, fastighetsägarföreningar och nätverket Järvaandan bjudits in till dialoger. Sammantaget har 200 personers synpunkter inhämtats och diskuterats i arbetet med att ta fram programmet. Vidare har ett antal utvärderingar genomförts, bland annat en uppföljning av de projekt som finansierat via projektmedel vilket gett en vägledning för den fortsatta inriktningen vad gäller finansiering och beslut om nya projekt inom ramen för ett nytt program samt en riktning av vad som bör implementeras som ordinarie verksamhet.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

I förslaget till reviderad version för Stockholms stad ”Ett Stockholm i världsklass” föreslås högt ställda långsiktiga mål om en mer sammanhållen stad utan sociala och fysiska barriärer. Målet är ett Stockholm med hög livskvalitet för invånare i olika åldrar och med vitt skiftande bakgrunder.

I vision Järva 2030, antagen av kommunfullmäktige 2009 kopplas flera perspektiv på hållbar stadsutveckling ihop. Upprustningen av miljonprogrammets bostäder och fysisk omvandling av stadsmiljön

är den drivande kraften i utvecklingen och sker samtidigt med satsningar på trygghet, utbildning, jobb och företagsutveckling.

Vision Söderort, antagen av kommunfullmäktige 2010, har två regionala huvudmål, bättre tvärförbindelser och fler arbetsplatser men även två lokala mål, områdesutveckling och upprustning av de kommunala bostäderna.

I Vision Hässelby-Vällingby, antagen av kommunfullmäktige 2014, läggs tyngdpunkten på ökad trygghet, samverkan mellan förskola, skola och socialtjänst, fler personers inträde på arbetsmarknaden samt utveckling av näringsliv och centrumområden. En viktig del är också att stärka formerna för medborgardialog och medborgarmedverkan.

Som framgångsfaktor uttalas att insatser ska göras parallellt inom visionernas teman vilka kan sammanfattas stadsmiljö och boende, trygghet i vardagen, skola och utbildning samt arbete och företagande. Insatser ska också göras i samverkan mellan aktörer och i dialog med medborgarna och ideella organisationer.

Stadsledningskontoret konstaterar att förslaget till Program för en sammanhållen stad har arbetats fram i bred dialog med berörda nämnder och bolag, men också med företrädare för näringsliv, andra offentliga aktörer och företrädare för boende i området genom föreningar. Deltagande nämnder och bolag har avsatt resurser i form av sina respektive expertkompetenser inom varje tema (skola, arbete, trygghet, boende och stadsutveckling) inom ytterstadsvisionerna.

Förslaget till Program för en sammanhållen stad 2015- 2020, bilaga 2, beskriver hur arbetet med ytterstadens utveckling ska organiseras under kommande femårsperiod. Utgångspunkten är de utvärderingar och den erfarenhetsinhämtning som gjorts under processen med att ta fram ett förslag på program.

Med Programmet för en sammanhållen stad följer två bilagor. En bilaga 1 "Visionsarbete i Ytterstaden" med slutsatser och utvärdering av arbetet med ytterstadsvisionerna samt en bilaga 3 "Ytterstadsvisionerna – Inventering av sociala risker för stadsdelar" som redovisar det sammanvägda indexet av indikatorer för sociala risker för stadsdelar i ytterstaden. Inventeringen har tagits fram av Sweco på uppdrag av Stadsledningskontoret. Sammanställningen utgår från den s. k Västra Götalandsmodellen och delar in

indikatorer för sociala risker i fyra huvudområden – sociala riskfaktorer, hälsa, säkerhet & trygghet, försörjning.

Rekommendationer utifrån gjorda utvärderingar

Utifrån de utvärderingar som gjorts lyfts ett antal rekommendationer som arbetats in i det nya programmet:

- krav på långsiktig strategi för beviljande av resurser till projekt/metodutveckling,
- stärka den löpande uppföljningen av individuella projekt och den samlade projektportföljen,
- mer spridning av goda exempel och erfarenhetsutbyte mellan stadsdelnämnderna,
- fördjupade utvärderingar kring vissa avgränsade frågor för att få bättre underlag kring vilka typer av insatser och projekt som kan förväntas ge störst nytta,
- utveckla samarbete och erfarenhetsutbyte med andra städer.

I dialogerna med både interna och externa aktörer har följande synpunkter haft en betydande roll i förslaget till program.

Samverkan på lokal och central nivå har utvecklats och förstärkts under arbetet med visionerna åren 2007 till 2014, både inom staden och externt. I det fortsatta arbetet bör dock samverkansgruppers syften och mandat tydliggöras för att uppnå större effektivitet och tydligare resultat. Arbetet inom det nya programmet måste vara långsiktigt. Både interna och externa aktörer önskar en inriktning som förstärker kontinuiteten i arbetet. Utrymme behövs dock för att pröva nya metoder och arbetssätt. En förutsättning för att programmet ska ge resultat på längre sikt är att strukturerna för att tillskjuta extra resurser uppmuntrar och stöder uppföljning eller utvärdering samt planer för implementering i ordinarie arbete.

I projekt där det funnits koppling till facknämnder har samverkan och erfarenhetsutbyte mellan stadsdelsnämnder varit starkare. Facknämnderna behöver en organisation och resurser för ytterstadsarbetet som är tydlig och behöver utse personer till styrgrupper och arbetsgrupper. Att uppföljning, utifrån både helhet och individuella projekt, bör förstärkas är en uppfattning som har inarbetats i strukturen för det nya programmet

Programmets teman

Företagsutveckling, sysselsättning och förbättrat resultat i skolorna samt bostäder där olika former av upplåtelse och storlekar behöver blandas mer för att utveckla stadsmiljöer och stärka sammanhållningen är prioriterat i programmet. Bostadsbyggande, upprustning av bostäder byggda under 60- och 70-talen och stadsutvecklingens positiva roll i att utveckla attraktiva kvaliteter i programområdena betonas också. Stadsutveckling föreslås liksom idag vara motorn i förändringsarbetet. När det gäller miljömässig hållbarhet hänvisas till stadens miljöprogram.

Inriktningsmålen i programmet följer ytterstadsvisionernas teman:

- Stadsmiljö och boende
- Skola och utbildning
- Jobb och företagande
- Trygghet i vardagen (ersätts med lokalt arbete för social hållbarhet)

Fokus på några områden

Programmet föreslås gälla för ett antal stadsdelsområden inom Rinkeby – Kista, Spånga-Tensta, Hässelby-Vällingby, Skärholmen, Enskede-Årsta-Vantör samt Farsta stadsdelsnämnder. Urvalet baseras på den inventering av sociala risker som Sweco gjort på uppdrag av Stockholms stad (bilaga 3). Indexet för risker som bygger på Västra Götalandsmodellen är ett konkret verktyg som påvisar var i staden en förstärkning av insatser utifrån visionernas målområden är extra angelägen

Integrering i ILS och lokalt arbete med handlingsplaner

Inriktningen för ett program för en sammanhållen stad för perioden 2015-2020 är att det arbete som inletts inom visionsområdena ska fortsätta allt mer mot en integrering i ordinarie verksamhet. Arbetet är en del av berörda nämnders kärnuppdrag och bör därför implementeras i den ordinarie budget- och uppföljningsprocessen. Programmet syftar till integrera arbetet med en sammanhållen stad i nämnders och bolags ordinarie verksamhetsplanering. Programmet pekar ut uppföljningsansvariga nämnder och bolag. I fördelningen av uppföljningsansvaret har hänsyn tagits till nämnders och bolagsstyrelsers rådighet över målet. Under rubriken "Målen innebär även att" uppmanas nämnder och bolag att återkomma med skrivningar i verksamhetsplanen om vilka aktiviteter eller arbetssätt som under året ska leda fram till måluppfyllelse.

Programmet föreslås integreras i stadens styrmodell, ILS. Nedbrytning av mål i den egna verksamheten ska göras utifrån programmets geografiska prioriteringar. Programmet ger en tydlig inriktning att ansvarig nämnd/bolag ska formulera i sin verksamhetsplan antingen/och/eller nämndmål, indikatorer, aktiviteter och åtaganden som leder till att målen i programmet kan nås. En nämnd/bolag utses som huvudansvarig när det är aktuellt för de specifika målen.

För att öka den lokala samverkan och delaktigheten föreslås att stadsdelsnämnderna när det gäller målområdet social hållbarhet, i samarbete med det (eller de) bostadsbolag som har ett stort bestånd i området, genomför en analys under våren 2015 av stadsdelsnämndens sociala index. Målsättningar för vilka resultat som ska uppnås inom programperioden, hur de ska mätas samt vilka aktiviteter som ska utföras för att uppnå målen upparbetas. Anvisningar för detta tas fram av stadsledningskontoret under hösten 2014.

Mål kan uppnås snabbare och resurser sparas genom ett brett samarbete mellan stadens förvaltningar och bolag. Ambitionen i programmet är att arbeta bort de hinder och begränsningar som kan uppstå på grund av stuprörstänkande. Metoder för hur arbete med samverkan, såväl internt inom staden som med medborgare och samarbetspartners ska bedrivas och utvecklas beskrivs i programmet.

Kommunstyrelsen föreslås bli uppföljningsansvarig för programmet som helhet.

Genomförande och uppföljning

Ansaret för genomförandet av Programmet för sammanhållen stads mål åvilar de nämnder och bolag som är utpekade som ansvarig eller berörd av målet. Utveckling mot ökad ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet är viktig för hela staden men omfattningen och intensiteten i arbetet bör vara proportionell till graden av social risk. Indexet för sociala risker är ett konkret verktyg som påvisar var i staden en förstärkning och fokusering av insatser utifrån visionernas målområden är extra angelägen. Facknämnderna föreslås ha en lättillgänglig organisation för ytterstadsarbetets alla målområden och ska utse personer till styrgrupper och arbetsgrupper.

Uppföljningsansvaret för delmålen anges i programmet för specifika nämnder och bolag. Kommunstyrelsen har det

övergripande uppföljningsansvaret för programmet och bär därmed rapporteringsansvaret till kommunfullmäktige. Programmets genomförande och uppföljning ska integreras i stadens system för integrerad ledning och styrning, ILS.

Integrering av programmet i stadens styrsystem betyder att målen i programmen blir en förlängning och förtydligande av verksamhetsområdesmålen i kommunfullmäktiges budget. Nämndens och styrelsens åtaganden utifrån programmet ska framgå av respektive nämnds och bolags verksamhetsplan. Målen bryts ner i aktiviteter, åtaganden och uppföljningsbara indikatorer.

Finansiering

Sedan 2007 har 450 mnkr disponerats för projekt. Dessa har fördelats utifrån ytterstadsarbetets fyra fokusområden: arbete, utbildning, trygghet och stadsmiljö/boende. Projekt inom trygghetsområdet har fått mest resurser inom ramen för de avsatta medlen ca 285 miljoner kronor. Projekt inom området arbete har tilldelats ca 80 miljoner kronor och utbildning och stadsmiljö tillsammans runt 70 miljoner kronor. Utöver dessa satsningar har ett omfattande arbete pågått med ytterstadsutveckling i nämndernas och bolagens ordinarie verksamhet, inte minst på investeringssidan, med stora infrastrukturprojekt och upprustning av miljonprogramsområden

150 mnkr föreslås disponeras för programperioden. Medlen ska användas till att starta upp aktiviteter/arbetsätt som beslutats om i handlingsplanen för lokalt arbete för social hållbarhet. Medlen föreslås kunna sökas av de stadsdelsnämnder som programmet gäller för. Medel kan inte användas till investeringar eller till arbeten inom ordinarie verksamhet som saknar finansiering. Ansökningar om projektmedel föreslås godkännas i den lokala styrgruppen för lokalt arbete med social hållbarhet innan de blir ett ärende till den lokala nämnden. På så sätt behålls den nuvarande ansökningsprocessen inom ordinarie budgetarbete som innebär att alla ansökningar om ytterstadsmedel behandlas i nämnd innan de går vidare till kommunstyrelsen.

Förfarandet är viktigt för styrning, transparens och långsiktighet. Det är också viktigt att sträva efter god balansgång mellan centralt formulerade krav och lokalt initierade idéer. Det lokala engagemang som ligger till grund för många innovativa idéer får inte hämmas av onödig byråkrati men arbetssätten/aktiviteterna får inte heller bli tillfälliga projekt utan uppföljning eller plan för implementering.

Kommunstyrelsen bereder ansökningarna med hjälp av sakkunniga. Ansökningarna föredras i en styrgrupp, som tillsätts för programmet och som ersätter styrgrupperna på förvaltningschefsnivå för visionerna, där samråd sker innan förslag till beslut lämnas till kommunstyrelsen. Till styrgruppen rapporteras också de målsättningar för vilka resultat som ska uppnås inom programperioden, hur de ska mätas samt vilka aktiviteter som ska utföras för att uppnå målen som tagits fram i det lokala arbetet med social hållbarhet.

Ett antal av satsningarna som finansierats via ytterstadsmedel, bedöms framgent, inom ordinarie budget, kunna integreras i ordinarie verksamhet. Detta är den satsning på feriearbeten, cirka 40 mnkr per år, som tagit ungefär 30 procent av projektmedel i anspråk under perioden 2007 till 2014, sociala insatsgrupper 20-29 år, uppsökande arbete genom trygghetsvårdar, medborgarvårdar, förstärkt fältarbete, idrottssatsningar genom idrottslyftet Järva.

Kulturnämnden, trafik- och renhållningsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden har inte erhållit medel via ytterstadsprojekten i någon större omfattning och förväntas fortsatt inrymma och integrera särskilda satsningar inom ordinarie budget och verksamhetsplanering.

Därutöver finns ett antal projekt där potentialen för integrering i ordinarie verksamhet behöver utredas. Finansiering av ovanstående föreslås hanteras i samband med upprättande av kommunfullmäktiges budget.

Stadsledningskontorets samlade bedömning

Stadsledningskontoret bedömer att Programmet för en sammahållen stad kommer att bidra till att förstärka kontinuiteten i arbetet med ytterstadens utveckling men också stärka den löpande uppföljningen av individuella projekt och programmet som helhet. Integreringen i stadens budgetarbete och styrsystem ILS i kombination med det lokala arbetet med social hållbarhet ökar möjligheten till god balans mellan styrning och uppföljning och förankring och delaktighet.

Överenskommelsen om tunnelbanan och förverkligandet av Bostadspotential i Stockholm kommer att innebära ett ytterligare fokus på ytterstaden. 40 000 bostäder ska byggas inom tunnelbanans influensområde, det vill säga inom stora delar av söderort, fram till 2030. Bostadspotential i Stockholm visar på betydande möjligheter att skapa väsentliga tillskott av bostäder i

hela staden. Då en stor del av potentialen finns i områden där utvecklingen i dagsläget inte är marknadsdriven är det nödvändigt att fokusera på en positiv utveckling i dessa stadsdelar för att staden på sikt ska kunna uppfylla de högt ställda bostadsmålen.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige beslutar att Program för en sammanhållen stad Stockholms stad 2015-2020, godkänns.

Bilagor

1. Visionsarbete i Ytterstaden 2007- 2014
2. Program för en sammanhållen stad 2015-2020
3. Ytterstadsvisionerna – Inventering av sociala risker för stadsdelar

Visionsarbete i ytterstaden

2007-2014

stockholm.se

Titel: Visionsarbete i Ytterstaden 2007-2014
Juni, 2014

Utgivare: Stadsledningskontoret
Kontaktperson: Anna Mattsson

Innehåll

Bakgrund	4
Vision Järva - Järvalyftet	4
Vision Söderort	5
Vision Hässelby-Vällingby	6
Centralt avsatta medel för ytterstadsprojekt	7
Visionernas fyra teman – en sammanställning	8
Stadsmiljö och boende	9
Trygghet i vardagen	10
Skola och utbildning	12
Jobb och företagande	13
Slutsatser	15
Visionerna	15
Ytterstadsmedel	16
Samverkan/samordning	17
Långsiktighet - projekt	18
Sammanhållna satsningar	18
Medborgardialog/boendedialoger	19
Prioriterade områden	19
Uppföljning och resultat	19

Bakgrund

Inom ramen för ”Vision 2030 – ett Stockholm i världsklass” bedriver Stockholms stad ett strategiskt arbete med utveckling av ytterstaden sedan 2007. Inledningsvis riktades insatserna mot stadsdelarna kring Järvafältet i Vision Järva 2030 för att därefter även riktas mot stadens södra stadsdelar i Vision Söderort 2030. Motsvarande visionsarbete för Hässelby och Vällingby antogs av kommunfullmäktige i maj 2014.

Ett stort antal projekt har beviljats finansiering med ytterstadsmedel sedan 2007. Stadsledningskontoret, som har det samordnande ansvaret för stadens ytterstadsarbete, har följt upp dessa projekt för att lägga grunden för vidare satsningar på utvecklingen av ytterstaden.¹ Investeringar och annan ordinarie verksamhet, liksom de återkommande boendedialogerna betydelse för utvecklingen redovisas också i detta dokument.

Det ursprungliga beslutet om 200 miljoner kronor för Järvalyftet har följts av ytterligare beslut om 200 respektive 50 miljoner kronor för framtida satsningar inom Vision Järva och Vision Söderort samt Vision Hässelby- Vällingby. Sammantaget har kommunfullmäktige reserverat 450 mnkr för särskilda satsningar på utvecklingen av ytterstaden. Med dessa ytterstadsmedel finansieras projekt som ligger i linje med respektive vision i syfte att skapa nya lösningar på utmaningar i ytterstaden.

Vision Järva - Järvalyftet

Järvalyftet, den samlade satsning som fick sitt startskott hösten 2007 i miljonprogramsstadsdelarna kring Järva – Akalla, Hjulsta, Husby, Kista, Rinkeby och Tensta – föddes i syftet kombinera en omfattande och behövande renovering av byggnader och stadsmiljö, den fysiska miljön, med en samtidig satsning inom övriga samhällssektorer. För att uppnå en hållbar utveckling för boende i Järvaområdet konstaterades att olika perspektiv på stadsutveckling behövde kopplas samman. Definierade delområden var: Boende, trygghet, arbetsmarknad/ sysselsättning, stadsplanering, näringsliv och andra aktörer, samt utbildning.

¹ Rapport som utvärderar projekt som beviljats ytterstadsmedel inom ramen för Vision Järva, Vision Söderort och Vision Hässelby-Vällingby till och med våren 2013.

När det gäller *boende* är ett viktigt mål för Vision Järva att skapa en mer blandad sammansättning av upplåtelsesformer, en förutsättning för minskad segregation och inflytande över den egna boendemiljön. Renoveringsbehovet i delar av stadens fastighetsbestånd i området och förbättringar av den fysiska miljön, speciellt vad gäller trygghet och trivsel, poängterades som angelägna.

Viktiga satsningar inom målområdet trygghet är fler synliga poliser, snabbare och tydligare insatser mot ungdomsbrottslighet och stärkt samarbete mellan polisen och socialtjänsten. Dessa åtgärder ska kompletteras med trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön. I stadsplaneringen har arbete pågått med att minska de fysiska barriärerna runt Järvaområdet, att komplettera bostadsområdena med nya byggnader med skiftande utformning och karaktär, utveckla gatunätet och gemensamma offentliga platser som torg, innergårdar och grönområden, samt förbättra kommunikationer inom Järvaområdet och till angränsande stadsdelar. Järvafältet ska bli en attraktiv del av Stockholm dit människor aktivt söker sig för att bo.

För att staden ska nå framgång med Järvalyftet krävs det insatser för att höja utbildningsnivån och kunskaper i svenska språket. Det poängteras vidare att riktade åtgärder behövs för att få till stånd ett bättre samarbete mellan de boende i Järvaområdet och näringslivet. En mångfald av aktörer kan bidra till att motverka utanförskapet och bilda utgångspunkten i en rörelse för egenmakt och arbete. Den enskilt största utmaningen anses i visionen vara att bryta bidragsberoendet och skapa förutsättningar för att få fler människor i utanförskap att komma i arbete genom riktade insatser inom socialtjänsten och genom ökat samarbete mellan näringsliv, utbildningsväsendet och de boende. För att fler ska kunna erbjudas ett riktigt arbete krävs att större hänsyn tas till de arbetssökandes individuella erfarenheter och utbildning från deras ursprungsland samt en tillkomst av många nya och riktiga jobb, både privata och offentliga. Järvalyftet ska med andra ord inte ses som ett kortsiktigt tidsbestämt integrationsprojekt utan som en investering för att skapa en bestående positiv social och ekonomisk utveckling.

Vision Söderort

I syfte att knyta Söderortsvisionen närmare stadens vision 2030 antog kommunfullmäktige 2010 Vision Söderort 2030. Tanken var att man på detta sätt kunde driva vissa frågor i staden med särskilt

fokus på Söderort och på så sätt göra arbetet mer kraftfullt. Visionen utgår dels från ett sammantaget regionalt perspektiv och dels från ett mer lokalt perspektiv. Utifrån det regionala perspektivet ska två områden prioriteras: förbättrade kommunikationer, framförallt genom utbyggda spårbundna tvärförbindelser, samt insatser för fler arbetsplatser.

Utifrån det lokala perspektivet är det första prioriterade strategiområde lokal områdesutveckling avseende bl.a. brottsförebyggande arbete, trygghetsåtgärder, nätverksbyggande och former för ökad delaktighet. Huvudansvaret för denna typ av åtgärder ligger hos stadsdelsnämnderna. Det andra prioriterade strategiområdet är en fortsatt upprustning av de kommunala bostäderna i ytterstaden samt förbättra miljöerna kring fastigheterna. Övriga frågor som enligt visionen bör prioriteras i Söderort är satsningar på infrastrukturför att möjliggöra intentionerna i översiktsplanen – att främja en mer sammanhängande stad. Fler bostäder – varierade avseende på såväl upplåtelseformer som storlek. Samverkan med högskolor; kultur, fritid och idrottsliv. Samordning och samverkan är viktigt för en fortsatt utveckling – både inom Söderort, mellan de olika interna och externa aktörerna, och med Stockholms läns landsting samt andra myndigheter.

Vision Hässelby-Vällingby

Vision Hässelby-Vällingby 2030 antogs av kommunfullmäktige i maj 2014. Liksom Vision Järva och Söderort utgår visionen från Vision 2030 "Ett Stockholm i världsklass". Stockholms ytterstad har stora kvaliteter och hög attraktivitet, men många av dem är okända och behöver synliggöras. Hässelby-Vällingby behöver också utvecklas, inte minst vad avser tillgång på arbeten och goda kommunikationer. Med grund i statistiken 2002-2011 har några ämnesområden bedömts vara särskilt viktiga att starta med. För det första finns det ett generellt behov av insatser för att hålla rent och snyggt i närmiljön. Den bristande trygghet som många invånare känner i vissa områden förstärks ofta av en inte tillräckligt välskött miljö.

För det andra finns det behov av ökad samverkan mellan förskola, skola och socialtjänst. En tidig samverkan kring barn och ungdomar i skolmiljön möjliggör ett snabbare och bättre ingripande i de fall barn och ungdomar mår dåligt eller far illa.

För det tredje finns ett behov av att öka tryggheten och säkerheten i området. För det fjärde är det viktigt att fler personer i Hässelby-Vällingby får möjlighet att komma in på arbetsmarknaden och därmed till egenförsörjning, arbetsgemenskap och utveckling. För det femte är en mer gynnsam utveckling för näringslivet i Hässelby-Vällingby behövligt då det bl.a. innebär fler arbetstillfällen för medborgarna och en större besöksfrekvens till stadsdelarnas centrum. Samverkan med företagsområden och företagarnas organisationer är gynnsamt i detta syfte.

Det sjätte området är behovet av en fördjupad analys över förutsättningarna för utvecklingen av centrum samt en analys av hur ett trygghetsarbete för olika centrumanläggningar skulle kunna utformas. Sist men inte minst måste formerna för medborgardialog och medborgarmedverkan stärkas och nya former måste provas. Arbetet med en vision för Hässelby-Vällingby måste präglas av hög delaktighet. Det är viktigt att få ett engagemang från medborgare, föreningar och näringslivet i den lokala utvecklingen för ökad trygghet, ökad delaktighet och stärkt sammanhållning.

Centralt avsatta medel för ytterstadsprojekt

Stadens nämnder och bolag har haft möjlighet att söka pengar för projekt som är nyskapande och i linje med målområdena i visionerna. Hösten 2011 gav stadsledningskontoret ut särskilda anvisningar för ansökan om ytterstadsmedel. I dessa anvisningar klargörs bland annat att ansökan ska innehålla en plan för hur projektet ska hanteras efter projekttidens avslut. Sedan hösten 2012 är det ett formellt krav att ansökningar ska gå genom en nämnd och beslutas av kommunstyrelsen. Ansökningsförfarandet har standardiserats och i ansökan ska framgå en plan för implementering efter avslut. I stadens budget för 2013 klargör kommunfullmäktige förutsättningarna för användandet av ytterstadsmedel för projekt:

”Nydanande projekt som arbetar för visionerna och i linje med handlingsplanerna ska kunna tilldelas ekonomiska medel. Resultaten från projekten ska kunna inordnas i den ordinarie verksamheten. Medel avsätts inte till investeringar eller till arbeten inom ordinarie verksamhet som saknar finansiering.”

Utifrån ytterstadsarbetets fyra fokusområden: arbete, utbildning, trygghet och stadsmiljö/boende har projekt inom trygghetsområdet

fått mest resurser inom ramen för de avsatta medlen ca.285 mkr. Projekt inom området arbete har tilldelats ca.80 mkr och utbildning och stadsmiljö tillsammans runt 70 mkr. Kostnaderna för projektsamordning vid stadsledningskontoret, kommunikationssatsningar, utbildningsinsatser, utvecklingsarbete, utvärdering av genomförda satsningar, framtagande av nytt ytterstadsprogram med mera har uppgått till ca.13 mkr.

Utöver dessa satsningar har ett omfattande arbete pågått med ytterstadsutveckling i nämndernas och bolagens ordinarie verksamhet, inte minst på investeringssidan, med stora infrastrukturprojekt och upprustning av miljonprogramsområden

Visionernas fyra teman – en sammanställning

Under januari- april 2014 har medarbetare på olika nivåer i stadens förvaltningar och bolag bjudits in till dialog för att diskutera arbetet med ytterstadsvisionerna. Frågor om vilka resultat som uppnåtts, vad som kan förstärkas och förbättras, för och nackdelar med den nuvarande organisationen av arbetet har analyserats. Dessutom har betydelsefulla externa samverkansaktörer som polis, fastighetsägarföreningar och nätverket Järvaandan bjudits in till dialoger. Diskussionerna har förts och sammanställningen nedan har ordnats utifrån de fyra huvudteman som är gemensamma för alla tre visionerna.

- Stadsmiljö och boende
- Trygghet i vardagen
- Skola och utbildning
- Jobb och företagande

Analyser och slutsatser från två WSP rapporter² har också använts i diskussionerna och som underlag för förslaget om hur arbetet inom det nya gemensamma programmet för en sammanhållen stad ska bedrivas, organiseras och finansieras.

Nedan följer en kort sammanställning av utvärderingarna och dialogernas slutsatser, dels utifrån omvärldsförändringar som kommer påverka inriktningen på programmet för en sammanhållen

² Rapport som utvärderar projekt som beviljats ytterstadsmedel inom ramen för Vision Järva, Vision Söderort och Vision Hässelby-Vällingby till och med våren 2013. Sammanställning av andra städers erfarenheter från motsvarande arbete. Med utgångspunkt i frågan hur satsningar på socialt utsatta områden och stadsdelar styrs från KS-/KF-håll i Malmö, Göteborg, Köpenhamn och Oslo

stad, dels insatser inom ordinarie verksamhet, samt aktiviteter som finansierats via projektmedel.

Stadsmiljö och boende

En ny översiktsplan antogs 2010 med tydliga formuleringar om hur ytterstaden bl. a med hjälp av tyngdpunktsarbetet ska utvecklas. Stockholmsförhandlingen om tunnelbanan har slutförts och Bostadspotential Stockholm om möjlig planeringen av 140 000 (varav 95 000 inom visionsområdena) nya bostäder i staden har tagits fram. Bostadsbolagen har rustat upp fastigheter inom områdena i hög takt och med en medveten miljöprofil. Bostadsbolagens nyinvesteringar, reinvesteringar samt underhållsarbeten uppgår till ca 6 994 mnkr.

Fastighetsägarföreningar har bildats i Järva, Skärholmen och Rågsved som tagit initiativ till arbete med trygghetsfrågor, städning och gemensamma upphandlingar vilket lett till förbättringar i boendemiljön.

Boendedialogerna som genomförts av bostadsbolagen i samverkan med stadens övriga nämnder och bolag är en metod för medborgardialog som fått stor genomslagskraft inom visionsarbetet. I synpunkter från både interna och externa aktörer framhålls boendedialogerna som värdefulla och positiva. Detta bör fortgå i det nya programmet men ska efter den uppföljning som genomförs av stadsledningskontoret under våren vidareutvecklas och nya dialogformer med medborgare kan bli aktuella.

Projekt Hållbara Järva, som pågår mellan 2010-2014, är en del av upprustningen av miljonprogramsområdet. Lägenheter renoveras energieffektivt av Svenska Bostäder i dialog med de boende. Dessutom installerar de tillsammans med Familjebostäder och fastighetsnämnden 10 000 m² solceller. De boende i Järva får samtidigt information och utbildning om klimat- och miljöfrågor och trafik- och renhållningsnämnden rustar upp cykelvägnätet.

Genom Hållbara Järva har miljö- och hälsoskyddsnämnden tillsammans med berörda stadsdelsnämnder, trafik- och renhållningsnämnden, Svenska Bostäder, Familjebostäder, fastighetsnämnden, Stadsmuseet och Delegationen för hållbara städer (som beviljat medel i bidragsform), hittills satsat 184 mnkr. Prognosen för hela projektperioden, till och utgången av 2014 är 217 mnkr: Miljö- och hälsoskyddsnämndens insats står för totalt 19,2 mnkr utav dessa medel.

Inriktningen i alla visionerna har varit att huvuddelen av arbetet ska utföras inom det ordinarie arbetet och att stadsutveckling fungerar som en motor i satsningarna. Därför har ovanstående insatser finansierats inom ordinarie budget. En mindre del av de avsatta projektmedlen har dock anslagits till stadsutveckling bl. a till att rusta Nydalsparken, Tensta stadspark, med särskilt fokus på barn och unga genom anläggandet av Sveriges första Parkour-bana, invigd våren 2012.

Finansiering har också beviljats till *projektet Järva Rent & Snyggt*, som bygger på att ett 70-tal föreningar över hela Järva mot en viss ersättning adopterar ett område och där ansvarar för städning och renhållning, samt efter utbildning förbinder sig att i cirkelform bland medlemmarna sprida kunskap om bl a miljö och brandskydd. Projektet har resulterat i ett ökat engagemang för sitt närområde och tillsammans med nolltolerans mot nedskräpning från bostadsbolagen så har bostadsområdena blivit renare, vilket har bidragit till att skapa trivsel och en ökad attraktivitet.

Trygghet i vardagen

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd skrev i april i år på det första lokala avtalet för en för en stärkt samverkan med polismyndigheten, i enlighet med riktlinjer för det brottsförebyggande arbetet som är en riktlinje till trygg- och säkerhetsprogramet. De lokala avtalen kommer underlätta uppföljningen av arbetet med samverkan mellan kommun och polismyndigheten. Samverkan bedöms redan i dag fungera bra men tydliga överenskommelser och planer för uppföljning förväntas ge arbetet en fastare struktur och göra det mindre personberoende.

Trygghets- och säkerhetsprogrammet som är ett övergripande styrdokument angående trygghetsfrågor antogs 2013 och riktlinjer för att konkretisera det brottsförebyggande arbete har lagts till programmet. Stadsledningskontoret har tagit fram indikatorer för sociala risker inom stadsdelsnämnderna i fyra huvudområden – sociala riskfaktorer, hälsa, säkerhet & trygghet, försörjning. Ett arbete har påbörjats med att utarbeta riktlinjer för social hållbarhet, sociala risker och social oro. Uppdraget ska fokusera på det förebyggande arbetet och riktlinjer för arbetet med social hållbarhet kommer att kopplas till Trygghets- och säkerhetsprogrammet.

I det trygghetsskapande arbete som innefattar åtgärder som minskar antalet situationer (situationell brottsprevention) som kan resultera i brottslighet har samverkan mellan Fastighetsägarföreningarna, Polis, trafikkontoret och stadsdelnämnder lett till ett antal åtgärder.

Bättre belysning, öppen insyn på gångvägar från och till allmänna kommunikationer, parktrygghet samt aktivt samverkansarbete med trafikfrågor som parkering, olovlig körning på gångvägar och övergivna bilar. I dessa frågor uppstår det ibland oklarheter om vem som har mandat eller ansvar att agera. Tiden mellan upptäckt eller klagomål till åtgärd upplevs ibland av både medarbetare och medborgare som onödigt lång. I dialogerna framkom en önskan av förtydligande av samverkansformer och ansvarsfördelning inom detta område. Trots många bra initiativ och satsningar visar medborgarundersökning och trygghetsmätning att medborgarna alltför ofta är mer otrygga i Hässelby-Vällingby, Rinkeby-Kista, Spånga-Tensta samt i Skärholmen i jämförelse med resten av staden.

Feriejobben som finansierats med ytterstadsmedel har utöver att de varit en första introduktion på arbetsmarknaden, bidragit till minskad kriminalitet och lugnare stämning under skolloven.

Andra projektsatsningar som genomförts inom ramen för ytterstadsmedel är arbete med Sociala insatsgrupper för att i samverkan mellan socialtjänst, polis och skola minska ungdomsbrottsligheten. Metoden provas även för målgruppen 20 - 29 åringar. Både satsningarna tycks hittills ha varit en framgång, även om ingen av utvärderingarna är färdig ännu.

Idrott-och kultur projekt har beviljats finansiering under rubriken trygghetsskapande arbete. Projekten har setts som en del av arbete med social brottspreventionen, åtgärder för att bryta utanförskap - ofta långsiktiga - som påverkar en persons benägenhet att begå brott. Flera projekt med riktade idrottsaktiviteter till unga i Järva, som t ex nattfotboll i öppna hallar, dag- och veckoläger, må-bra-kurser och andra aktiviteter särskilt riktade till flickor har genomförts med stöd av ytterstadsmedel. Möjligheten till fritidsaktiviteter är ofta begränsad i många familjer i socioekonomiskt svaga stadsdelar och därför är den här typen av insatser viktiga för att visa på möjligheter till aktiv fritid.

Farsta stadsdelsnämnd har arbetat i enlighet med den hälso- och idrottsprofil som antagits av kommunfullmäktige i september 2011 (dnr.328-494/2011) och projektmedel har finansierat olika satsningar inom ramen för detta.

Ett samarbete med löparakademien i flera stadsdelar har också setts som framgångsrikt. I anslutning till Kistaloppet och Skärholmsloppet arrangeras ett tioveckorsprogram för

högstadiel elever där de genom träning får redskap och stöd att uppnå sina mål.

Tensta konsthall har beviljats verksamhetsstöd, för att utveckla konsthallen, med särskilt fokus på skolorna i området, samt på att även i övrigt göra konsthallen till en del av Järvabornas vardag. En sommarfestival i Skärholmen med basketturneringar och kulturaktiviteter har dragit många besökare och skapat sommarjobb för ungdomar i stadsdelen. Festivalen arrangeras av ungdomar (primärt) för ungdomar och i samarbete med idrottsföreningar och religiösa samfund.

Bibblerian i Hässelby Gård är ett samarbete mellan stadsdelsnämnden och kulturnämnden samt ett flertal andra aktörer inom staden. Verksamheten öppnades våren 2014. Kulturskolan och biblioteket förlägger tillsamman med stadsdelsnämnden verksamhet i lokalen. Stadsdelsnämnden erbjuder bl.a medborgarservice och hantering av enklare faderskapsärenden. I lokalen planeras också ett flertal gruppaktiviteter riktat till unga vuxna, långtidsarbetslösa, m.fl. Jobbtorget erbjuder studie- och yrkesvägledning samt ungdomsuppföljning. Organisationer och föreningar har även kontaktats för samverkan och deltagande. Det nya biblioteket och mötesplatsen är efterfrågad och bidrar till mer liv och rörelse i Hässelby Gård och förväntas bidra till ökad trygghet på torget. Projektet syftar också till att stärka lärandet och bidra till en positiv utveckling för många grupper som lever i utanförskap.

Skola och utbildning

Utbildningsnämnden har antagit en strategi för skolutveckling i Järva och Söderort 2010. Strategin följdes upp en första gång 2012. I syfte att öka likvärdigheten mellan skolorna utifrån det kompensatoriska uppdraget har nämnden sedan 2013 fokuserat på 17 skolor för att nå högre måluppfyllelse. Handlingsplaner med tydliga målsättningar har upprättats för var och en av fokusskolorna. Alla fokusskolorna ligger inom ytterstadsvisionernas geografiska områden.

START Järva startades som ett pilotprojekt 2013 för att alla nyanlända barn ska få ett likvärdigt mottagande oavsett skola de kommer till. Verksamheten gör en kunskapsskanning av elevens färdigheter i modersmålet men också vilken skolgång eleven har med sig från hemlandet. Mottagandet och skanningen ger skolan en bättre möjlighet att ta hänsyn till elevens tidigare kunskaper och färdigheter.

Ytterstadsmedel har beviljats till tre akademier i Rinkeby, Bredäng och Hässelby gård. Akademiernas syfte är att genom kontakter mellan skolan och arbetslivet öka elevernas studiemotivation genom att ge dem möjligheter att lära känna arbetslivet och dess villkor genom exempelvis praktik. Ett delmål är att alla elever på högstadiet ska få kontakt med en mentor i arbetslivet. Ytterligare mål är att koppla ihop skolans uppdrag med näringslivet genom olika personal- och elevaktiviteter samt att skapa en koppling till universitet och högskolor i regionen. Målet är att den modell som utprövas och utvecklas vid dessa tre skolor sedan ska spridas till övriga skolor i Söderort, Järva och Hässelby – Vällingby.

SALUT (Skola Arbetsliv Ledarskap Utveckling Tillit) är ett annat projekt finansierat med ytterstadsmedel. Inriktning har varit entreprenörskap samt pedagogisk verksamhetsutveckling med syftet att nå en bredare kompetens för att tillgodose elever i behov av särskilt stöd. Den ena inriktningen har utbildat elever inom nagel, hud- och hårvård. Den andra inriktar sig på företagsamhet och arbete inom transportsektorn. Syftet är att ge eleverna kunskap och insikt i företagsverksamhet, men även det viktiga i att stärka elevernas individuella intresse och framtidsstro. Målet har varit att elevernas intresse för vidare studier, möjligheter till arbete, lärlingsjobb eller praktik, men även mot egen företagsamhet i framtiden, ska öka.

Jobb och företagande

Kommunfullmäktige har beslutat om inriktning för effektivisering av stadens administrativa lokaler där inriktningen bl. a är att öka sysselsättning och främja det lokala näringslivet i ytterstaden genom att flytta ut ett antal fackförvaltningar och bolag. Jobbtorg inrättades 2008 med syfte att förstärka stadens insatser för att fler arbetslösa ska komma ut i arbete. I samband med budget 2011 inrättades Arbetsmarknadsnämnden med ansvar för Jobbtorg Stockholm, SFI Stockholm, vuxenutbildning, flyktingmottagning och uppföljningsansvaret för 16 - 19 åringar. Nämnden ansvarar också för övergripande utredningar och uppföljning avseende hela stadens arbetsmarknadsinsatser.

Kunskaper i svenska språket och god samhällsorientering spelar en viktig roll för möjligheten att etablera sig i det svenska samhället. Arbetsmarknadsnämndens arbetar med att förstärka kopplingen mellan SFI och arbetsmarknaden för att förstärka integration och öka sysselsättningen i visionsområdena. Kvinnor med invandrarbakgrund och låg utbildning har extra svårt att etablera sig på arbetsmarknaden och i kommunfullmäktiges budget 2014 fick

arbetsmarknadsnämnden i uppdrag att bedriva uppsökande arbete för att nå målgruppen. I dialogerna inför det nya programmet har det påpekats att kvinnor i visionsområdena behöver speciell uppmärksamhet i arbetet framöver. Arbetsmarknadsnämndens uppdrag 2014 svarar upp mot de synpunkterna och bör fortsätta. Även det utökade uppdraget i budget 2015, att arbeta med unga vuxna 20-25 svarar mot de behov av förstärkning av insatser inom visionerna som både interna och externa aktörer påvisat.

Från och med februari 2014 kan samhällskrav i upphandlingar användas som ett verktyg för att skapa en mer inkluderande arbetsmarknad. Det är möjligt att vid upphandling ta hänsyn till arbetsmarknads- eller arbetslöshetspolitik, framförallt genom att tillämpa särskilda villkor för fullgörande av kontrakt.

Krav som rör arbetslöshetsfrågor kan till exempel innebära att den eller de leverantörer som antas vid upphandlingen ska vidta vissa åtgärder i samband med kontraktets utförande, till exempel anställa eller erbjuda praktik eller utbildning till långtidsarbetslösa eller unga personer

I anvisningarna står att vid upphandlingar av tjänster och byggentreprenader över tröskelvärdet ska staden ställa krav på att leverantören inleder en dialog med stadens Jobbtorg vid fullgörande av kontraktet i syfte att pröva om det finns arbetssökanden som motsvarar nuvarande eller kommande personalbehov hos leverantören.

Ett utvecklingsarbete har under 2012 och 2013 genomförts för att förbättra utredningsmetoderna så den som söker ekonomiskt bistånd och/eller kommer till Jobbtorg ska kunna erbjudas insatser som bättre matchar det individuella behovet och därmed snabbare komma ut i egen försörjning. Från och med januari 2014 används två gemensamma bedömningsinstrument av stadsdelsnämnderna och Jobbtorg.

Arbetsmarknadsnämnden har beviljats medel till medpratare i SFI-undervisningen och välbesökta jobbmässor på Järva. Under 2014 har man fått ytterstadsmedel för att klargöra behov och förutsättningar för att organisera Finsam samarbete mellan staden, Försäkringskassan, Arbetsförmedling och landstinget. I andra kommuner har ett sådant strukturerat samarbete lett till bättre insatser och lägre kostnader. Finns behov och förutsättningar kommer ett förbund föreslås i ytterstadsområdena där arbetslösheten är störst och behov av ekonomiskt bistånd är hög.

Stockholms Business Regions (SBR) rapport "Företagsområden i världsklass – Nulägesrapport" pekar ut företagsområden i ytterstaden för vidare analys och fördjupning. En sammanställning har också gjorts av utvecklingspotentialen hos Söderorts olika företagsområden och var staden ska fokusera sina ansträngningar för lokalisering och utveckling av nya arbetsplatser med utgångspunkt i målet i söderortsvisionen om flera arbetsplatser i Söderort.

Slutsatser

Visionerna

I rapporten "Järvalyftet en satsning som gör skillnad" som godkändes i kommunfullmäktige den 16 december 2013 (Dnr 336-1280/2012) sammanfattas resultaten från 2007 – 2012 som följer.

Järvalyftets inledande år har i mycket varit ett startskede. Det kan dock redan konstateras att satsningen på bostäder och stadsmiljö har alla förutsättningar att bli den motor i processen, som från början avsågs. På de ställen där upprustningen hittills genomförts, har de inledningsvis negativa stämningarna vänds till sin motsats, när de faktiska resultaten blivit synliga. Det finns all anledning att tro att dessa stämningar kommer att sprida sig efter hand som fler delar färdigställs. Utmaningen är att uthålligt leva upp till höga ambitioner vad gäller såväl faktiskt genomförande som medborgerligt inflytande – faktorer som en gång brast i miljonprogrammet.

Bättre stadsmiljö är en del av trygghetsarbetet, men måste kombineras med andra satsningar i samarbete mellan staden, polisen och det civila samhället. Mycket görs, men mycket återstår. Exempelvis har bilbrottsligheten minskat kraftigt, medan lägenhetsinbrotten ännu är alldeles för många. De gångna åren visar också hur fort lugnet i stadsdelarna kan övergå i social oro, med våldsamma uttryck. Att arbeta uthålligt med detta och ta vara på goda erfarenheter är mycket viktigt.

Detsamma gäller för Järvalyftets både sista – och kanske viktigaste huvudområden – skolorna och jobben. På skolområdet visar många goda exempel på att utvecklingen går att påverka. På arbetsmarknadsområdet ser det ännu inte lika ljus ut, med Kista som viktigt och sporrande undantag. Mer måste göras av både

staden, staten och näringslivet och allra helst i samverkan. Liksom i trygghetsarbetet är goda exempel viktiga att sprida. Staden bör aktivt medverka till att sprida Svenska Bostäders positiva erfarenheter från arbetet med Järvalyftet.

Arbetet med Söderortsvisionen har ännu inte rapporterats på samma sätt som Järvalyftet men från de dialoger som förts inför framtagande av ett gemensamt program för ytterstadens utveckling har följande reflektioner gjorts. Utifrån det regionala perspektivets prioritering av förbättrade kommunikationer har överenskommelsen om tunnelbanan och Bostadspotential i Stockholm inneburit ett starkt fokus på stora delar av söderort. 40 000 bostäder ska byggas inom tunnelbanans influensområde, det vill säga inom stora delar av söderort.

När det gäller det andra prioriterade området inom det regionala perspektivet, insatser för fler arbetsplatser, har en första analys av utvecklingspotentialen av Söderorts olika företagsområden primärt med fokus på kontorsintensiva branscher genomförts av Stockholm Business Region (SBR) i augusti 2013. Stadsledningskontoret ingår i en grupp med de andra söderortskommuner för att driva och uppmuntra till regional samverkan om näringslivsutveckling. I det nya gemensamma programmet läggs stort fokus på att fortsätta det arbetet.

Perspektiven med lokal områdesutveckling och upprustning av de kommunala bostäderna har genomförts i god samverkan mellan de kommunala bostadsbolagen och stadsdelsnämnderna där boendedialogerna och ytterstadsmedel har varit uppskattade verktyg för att kunna fokusera på det som behöver genomföras i de olika områdena.

Det är ännu för tidigt att dra några slutsatser om arbetet med Vision Hässelby – Vällingby men stadsdelsnämnden blev snabbt den centrala aktören i visionsarbetet och har utvecklat ett starkt ägarskap och lokal förankring när det gäller både projekt och att ta ledarskapet i samverkansgrupper.

Ytterstadsmedel

Den ändring i ansökningsförfarandet som infördes hösten 2012, och som innebar att alla ansökningar om ytterstadsmedel behandlas i nämnd innan de går vidare till stadsledningskontoret och kommunstyrelsen för handläggning har fungerat bra och varit ett viktigt steg på vägen mot ökad styrning, transparens och långsiktighet. För projekt av utrednings- eller förstudiekaraktär är

behovet av en sådan ärendegång kanske mest uppenbar, då dessa typer av studier som regel syftar till att något ska anläggas eller etableras med framtida krav på drift, som oundvikligen kommer att beröra någon kommunal nämnd. Slutsatsen är att detta ansökningsförfarande är välfungerade och kan bibehållas i framtiden om projektmedel finns för arbetet.

Projekt som initierats med hjälp av projektmedel har spelat en avgörande roll för metodutveckling särskilt inom trygghetsområdet. Arbetet med bl. a sociala insatsgrupper, områdes- och trygghetsvårdar, Skarpnäckslyftet och SamTidigtFörst i Spånga – Tensta har lett till nya arbetssätt och nya organisationsformer för det lokala arbetet med trygghetsskapande insatser. I nydanande projekt krävs ett prövande och utvecklande förhållningssätt som i förlängningen leder till att ny kunskap systematiseras och implementeras i det ordinarie arbetet. I projekt där facknämnder haft en sammanhållande roll t. ex socialnämnden i arbetet med sociala insatsgrupper och utbildningsnämnden i arbetet att skapa akademier för utbyte mellan skola och näringsliv, har arbete med att sätta mål och resultat för projekten fungerat bättre och erfarenhetsutbyte och spridning av goda exempel gått snabbare.

Samverkan/samordning

En genomgående och samstämmig uppfattning från deltagarna i dialogerna är att det skett en positiv utveckling inom visionernas fokusområden sedan arbetet startades. Bostadsbolagen och stadsdelsnämnderna har varit viktiga aktörer och bidragit till att samverkan på bred front har utvecklats på lokal nivå. Nya nätverk, mötesplatser och kontaktytor till medborgare och det lokala föreningslivet har skapats. Kommunstyrelsens uppdrag att samordna arbetet inom visionerna samt den operativa styrgruppen med förvaltningschefer, har gett arbetet stadga och trovärdighet samt underlättat och stimulerat samverkan mellan stadsdelsnämnder, facknämnder och bolag.

Samverkan på lokal och central nivå har utvecklats och förstärkts under arbetet med visionerna, både inom staden och externt. Det är en samstämmig bild från alla aktörer att samverkansgruppers syften och mandat bör förtydligas för att uppnå större effektivitet och se tydligare resultat.

Hässelby- Vällingbys Stadsdelsnämnd blev snabbt den centrala aktören i det visionsarbetet och har utvecklat ett starkt ägarskap och lokal förankring när det gäller både projekt och att ta ledarskapet i samverkansgrupper. Arbetet leds av chef i stadsdelsförvaltningens

ledningsgrupp vilket har en positiv effekt på förankring inom de olika avdelningarna inom förvaltningen. Eftersom stadsdelsdirektören är väl insatt och står nära arbetet får det även en gynnsam effekt på kommunikationsvägar och mandat i förhållande till facknämnder.

Långsiktighet - projekt

Den samstämmiga bilden är att arbetet som genomförts eller implementerats in i ordinarie verksamhet är det som på lång sikt kommer ha störst betydelse för utvecklingen i ytterstaden.

Att arbetet inom det nya programmet måste vara långsiktigt råder det fullständig enighet om. Både interna och externa aktörer önskar en inriktning som förstärker kontinuiteten i arbetet.

Den givna slutsatsen är därför att merparten av arbetet i det nya programmet ska utföras inom ordinarie verksamhet och därmed integreras i stadens styrmodell ILS. Uppdragen till förvaltningar och bolag ska förtydligas genom att det i programmet uppmanas att skapa aktiviteter eller indikatorer i budget. En förvaltning/bolag utses att ansvara och leda samverkan för varje specifikt mål.

Samtidigt behövs ett utrymme att pröva nya metoder och arbetssätt. I det gemensamma arbetet med att förbättra och förstärka visionsområdena uppstår det ibland oklarheter om vem som har ansvar och mandat att agera i olika frågor. Det kan vara frågor som påverkar flera människors vardag och vara av betydande karaktär men där ingen enskild aktör äger helheten. Det uppstår ett vacuum eller ett mellanrum mellan olika aktörer och ledtider till åtgärd blir onödigt långa. Konsekvensen av detta icke agerande tolkas ibland av innevånare som om staden och andra myndigheter har nedprioriterat samhällsfunktionernas roll i områdena. Det kan i sin tur leda till en tillitsförlust mellan medborgare och staden. I det mellanrummet kan projekt och projektmedel vara av godo för att skapa nya metoder och arbetssätt. En förutsättning för att sådana projekt ska kunna ge resultat på längre sikt är att strukturerna för ansökan, redovisning, uppföljning eller utvärdering samt planer för implementering i ordinarie arbete eller avslut, är utformade på ett transparent sätt.

Sammanhållna satsningar

Stora delar av projektmedlen 2007 – 2014 har gått till att på olika sätt arbeta preventivt med barn och ungdomar. Ett gott exempel är projektet Sociala insatsgrupper för 20- 29 åringar där ett samarbete med socialförvaltningen lett till att man under projektets start arbetat med stöd från kriminologiska institutionen för att göra projektet utvärderingsbart.

Medborgardialog/boendedialoger

Boendedialogerna som genomförts av bostadsbolagen i samverkan med stadens övriga förvaltningar och bolag är en metod för medborgardialog som fått stor genomslagskraft inom visionsarbetet. I synpunkter från både interna och externa aktörer framhålls boendedialogerna som värdefulla och positiva. Ett ökat lokalt inflytande kan ses både som ett demokratiskt verktyg att få invånare att bli mer engagerade i samhället samt att öka inflytandet som medborgarna har över staden och sin livsmiljö. Boendedialoger har använts för att förankra nya projekt och förändringar, men också för att stärka den lokala demokratin och ge invånarna inflytande över sin närmiljö. Genom boendedialogen får de boende möjlighet att möta de som arbetar i staden. Medborgare som annars inte kommer till tals får en chans att uttrycka sig. Eftersom boendedialogen når ut till människor som aldrig skulle komma på vanliga möten ger dialogen ett bredare underlag att utgå ifrån och en tydligare bild av hur människorna som bor i stadsdelarna faktiskt upplever sina närområden.

Boendedialogerna har i vissa områden varit ett sätt att vända en negativ trend i ett område präglad av social utsatthet och utanförskap, där befolkningen känt sig maktlös och åsidosatt av samhället. Det långsiktiga i boendedialogen är en fråga om att uppmuntra och skapa förutsättningar för att driva vidare ett ökat engagemang hos medborgarna, exempelvis genom att informera dem om hur de kan fortsätta att engagera sig efter boendedialogens slut.

Prioriterade områden

I prioriteringar som deltagarna i dialogerna har gjort om vad som behöver stärkas ytterligare i arbetet framåt, har **företagsutveckling och sysselsättning** varit det genomgående temat. Skolans viktiga roll har understrukits och många aktörer är intresserade av att bidra till **skolans utveckling** i områdena. **Bostäder** med olika former av upplåtelse och storlekar behöver blandas mera för att utveckla stadsmiljöer och stärka sammanhållningen. Bostadsbyggande, upprustning av miljonprogrammet och stadsutvecklingens positiva roll i att utveckla attraktiva kvaliteter i Järva betonas. Detta behöver fortsätta och spridas till andra stadsdelar.

Uppföljning och resultat

Att uppföljningen av arbetet, både helheten och metodutvecklingsprojekt, kan förstärkas är en annan vanlig

synpunkt. Om programmet integreras i styrmodellen ILS kommer möjligheten till uppföljning avsevärt förbättras. Den modellskapande utvärdering av områdesarbete som görs i Rågsved under våren kommer ge vägledning för bättre uppföljning på områdesnivå.

Program för en sammanhållen stad 2015-2020

stockholm.se

Program för en sammanhållen stad
Juni 2014

Utgivare: Stadsledningskontoret
Kontaktperson: Anna Mattsson

Innehåll

Inledning	4
Integrering i stadens styrmodell ILS	5
Målområden	6
Prioriterade stadsdelsnämnder	6
Mål	7
Stadsmiljö och boende	8
Skola och utbildning	11
Jobb och Företagande	12
Lokalt arbete med social hållbarhet (f.d Trygghet i vardagen)	14
Stadsledningskontoret	15
Arbetsmodell	16
Samverkan	16
Metoder och arbetssätt	16
Lokala initiativ	17
Boendedialoger	17

Inledning

Stockholm har i vision 2030 "Ett Stockholm i världsklass" högt ställda långsiktiga mål om en mer sammanhållen stad utan sociala och fysiska barriärer. Sedan visionen togs fram har omvärlden förändrats och därmed också stadens förutsättningar. Befolkningstillväxten har gått betydligt snabbare än beräknat.

Kommunfullmäktige väntas ta beslut om en reviderad version under 2014 för att kunna möta de utmaningar som den snabba tillväxten skapar. Målet är ett Stockholm med hög livskvalitet för invånare i olika åldrar och med vitt skiftande bakgrunder. Samtliga nämnder föreslås utgå från visionen i sin verksamhetsplanering och vid framtagande av strategiska planer och program. Programmet för en sammanhållen stad tar därför sin utgångspunkt i förslaget till den reviderade visionen för staden 2030 samt i Vision Järva, Vision Söderort samt Vision Hässelby-Vällingby.

I vision Järva 2030 (antagen av kommunfullmäktige 2009) kopplas flera perspektiv på hållbar stadsutveckling ihop. Upprustningen av miljonprogrammets bostäder och fysisk omvandling av stadsmiljön är den drivande kraften i utvecklingen och sker samtidigt med satsningar på trygghet, utbildning, jobb och företagsutveckling.

Vision Söderort (antagen av kommunfullmäktige 2010) har två regionala huvudmål, bättre tvärförbindelser och fler arbetsplatser men även två lokala mål, områdesutveckling och upprustning av de kommunala bostäderna.

I Vision Hässelby – Vällingby (antagen av kommunfullmäktige 2014) läggs tyngdpunkten på ökad trygghet, samverkan mellan förskola, skola och socialtjänst, fler personers inträde på arbetsmarknaden samt utveckling av näringsliv och centrumområden. En viktig del är också att stärka formerna för medborgardialog och medborgarmedverkan.

Som framgångsfaktor uttalas att insatser ska göras parallellt inom visionernas teman vilka kan sammanfattas stadsmiljö och boende, trygghet i vardagen, skola och utbildning samt arbete och företagande. Insatser ska också göras i samverkan mellan aktörer och i dialog med medborgarna och ideella organisationer

Programmet ska, enligt kommunfullmäktiges budget 2014, genom samordnade satsningar inom visionernas målområden stadsmiljö

och boende, trygghet i vardagen, skola och utbildning samt jobb och företagande utvecklas mot ökad ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet.

Inom stadens modell för styrning (ILS) finns bland annat följande verksamhetsmål med tillhörande indikatorer som mäter ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet.

- Budgeten är i balans
- Det byggs många bostäder i Stockholm
- Framkomligheten i regionen är hög
- Stockholmare är nöjda med kultur och idrottsmöjligheterna i Stockholm
- Stockholmare upplever att de erbjuds valfrihet och mångfald
- Stockholmare upplever att de får god service och omvårdnad
- Inneboende i Stockholm är självförsörjande
- Stockholm upplevs som en trygg och säker stad.
- Barn och elever inhämtar och utvecklar kunskap och värden
- Stockholms livsmiljö är hållbar

Inriktningen för Programmet för en sammanhållen stad 2015-2020 är att det arbete som inletts inom visionsområdena ska fortsätta allt mer mot en integrering i ordinarie verksamhet.

Integrering i stadens styrmodell ILS

Programmet integreras i stadens styrmodell, ILS. Nedbrytning av mål i den egna verksamheten ska göras utifrån programmets geografiska prioriteringar. Ansvarig nämnd/bolag ska formulera i sin verksamhetsplan antingen/och/eller nämndmål, indikatorer, aktiviteter och åtaganden som leder till att målen i programmet kan nås. En förvaltning/bolag utses som huvudansvarig när det är aktuellt för de specifika målen.

Ansvariga nämnder och bolag med eventuell huvudansvarig nämnd eller bolag anges som genomförandeansvariga. Kommunstyrelsen har uppföljningsansvaret för programmet som helhet.

Mål kan uppnås snabbare och resurser sparas genom ett brett samarbete mellan stadens nämnder och bolag. Ambitionen i programmet är att arbeta bort de hinder och begränsningar som kan

uppstå på grund av stuprörstänkande. Metoder för hur arbete med samverkan, såväl internt inom staden som med medborgare och samarbetspartners ska bedrivas och utvecklas beskrivs under rubriken modell för arbete.

Målområden

Företagsutveckling, sysselsättning och arbete samt ett förbättrat resultat i skolorna föreslås vara fortsatt prioriterat.

Bostadsbyggande, upprustning av miljonprogrammen och stadsutvecklingens positiva roll i att utveckla attraktiva kvaliteter i programområdena betonas liksom i visionerna och ska på samma sätt som idag utgöra motorn i utvecklingsarbetet. En blandning av bostäder där olika former av upplåtelse och storlekar behöver blandas för att utveckla stadsmiljöer och stärka sammanhållningen är också prioriterat, liksom att bygga samman stadsdelar och ta bort barriärer.

I arbetet med att skapa trygghet i vardagen har visionsarbetet inkluderat satsningar som förstärkt tryggheten men också påverkat den sociala sammanhållningen på ett positivt sätt i visionsområdena. Specifika satsningar har varit feriearbeten, sociala insatsgrupper, uppsökande arbete med ungdomar, idrottssatsningar samt lovaktiviteter och fritids- och kultursatsningar. Även föräldragrupper, förbättrad tillgänglighet till tidiga insatser mot psykisk ohälsa, utvecklad samverkan mellan verksamheter som möter relationsvåld samt extra insatser mot social oro och samverkan med föräldrar och föreningar har varit prioriterade satsningar. I programmet omdefinieras därför temat trygghet i vardagen till lokalt arbete med social hållbarhet.

Det lokala arbetet med social hållbarhet förslås ledas av stadsdelsnämnden i samverkan med bostadsbolagen och andra relevanta aktörer, såväl interna och som externa. Utöver uppföljning från kommunstyrelsen kommer det arbetet redovisas till stadsdelsnämnd samt till styrgruppen för en sammanhållen stad som ersätter de befintliga styrgrupperna för visionerna. Formerna och förutsättningarna för detta arbete redovisas senare i programmet.

Prioriterade stadsdelsnämnder

Utveckling mot ökad ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet är viktig för hela staden men omfattningen och intensiteten i arbetet bör vara proportionell till graden av risk. Indexet för sociala risker

är ett konkret verktyg som påvisar var i staden en förstärkning av insatser utifrån visionernas målområden är extra angelägen. Därför gäller programmet för ett antal stadsdelsområden inom Rinkeby-Kista, Spånga-Tensta, Skärholmen, Hässelby-Vällingby, Enskede-Årsta-Vantör och Farsta stadsdelsnämnder.

Ett sammanvägt index av indikatorer för sociala risker för stadens 14 stadsdelsnämnder har tagits fram(bil.3). Sammanställningen utgår från den s. k Västra Götalandsmodellen och delar in indikatorer för risker i fyra huvudområden – sociala riskfaktorer, hälsa, säkerhet & trygghet, försörjning. Indikatorerna visar att sociala risker totalt sett har minskat i samtliga stadsdelsnämnder mellan åren 2006 och 2012. Minst var den procentuella minskningen i Skärholmen, Spånga-Tensta och Rinkeby- Kista. Indikatorerna för sociala risker var sammantaget högst för Rinkeby-Kista, Skärholmen och Spånga-Tensta år 2012.

En ytterligare nedbrytning (bil.3) visar att Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd har ett index över stadens genomsnitt i Rinkeby, Husby, Akalla och Kista. I Spånga-Tensta stadsdelsnämnd är det enbart Tensta som ligger över genomsnittet men i gengäld är indexet i Tensta betydligt högre än resten av staden (ca 180 i jämförelse med stadens 100). Skärholmen stadsdelsnämnd ligger över genomsnittet i Vårberg, Bredäng, Sätra samt Skärholmen. Utöver Hässelby gård har Grimsta, Hässelby Strand och Vällingby inom Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd ett högt index. I Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd är indexet utöver Rågsved högre än genomsnittet i staden i Hagsätra, Högdalen, Bandhagen och Östberga. Farsta stadsdelsnämnd har utöver Farsta Strand, Hökarängen, Farsta och Fagersjö som har förhöjda indikatorer för social risk.

Mål

Huvudtemana från visionerna ramar in respektive målområde:

- Stadsmiljö och boende
- Skola och utbildning
- Jobb och företagande
- Lokalt arbete med social hållbarhet (f. d Trygghet i vardagen)

Stadsmiljö och boende

Visionerna beskriver 2030 som en tidpunkt då områdena har en blandad sammansättning av bostäder, med ett stort och brett utbud av olika upplåtelseformer, storlek och standard. Nya energisnåla och miljövänliga bostäder har byggts. Stadsmiljön är ren, trivsamt, väl underhållen och tillgänglig. En upprustning och förnyelse av torg, stadsdelscentrum, lekpark, parker, och andra offentliga miljöer har skett. Tillgängliga grönområden, skogar, stränder och promenadstråk har bevarats och nya knutpunkter för arbetsplatser, handel och friluftsliv växer sig starka. Medborgarna är delaktiga och tar gemensamt ansvar för sitt närområde och staden som helhet. Kommunikationerna kopplar samman olika stadsdelar och bidrar till en sammanhållen stad.

Eftersom rumsliga samband inte slutar vid kommungränsen är regional samverkan när det gäller stadsplanering och bostadsbyggande av största vikt.

Glesheten och rumslig separering i ytterstaden skapar tillsammans med distinkt åtskillnad mellan arbete, boende, trafik och rekreation avstånd mellan människor men även till service och verksamheter. Det kan innebära både mindre kommersiellt utbud och färre möten mellan människor från olika stadsdelar. För att knyta ihop den sociala dimensionen med stadsbyggnadsfrågor kan sociala stadsbyggnadsanalyser användas för att identifiera det offentliga rummets potential och begränsningar. Rumsliga samband mellan olika stadsdelar och hur det offentliga rummet som konsekvens av dess utformning upplevs och används kan även minska antalet situationer som leder till brottslighet.

Tre av de fyra strategierna som tas som utgångspunkt i stadens översiktsplan är av särskild betydelse för föreliggande program:

Satsa på attraktiva tyngdpunkter

Tyngdpunkter är områden i ytterstaden som har goda möjligheter att utvecklas till mångsidiga och täta stadsmiljöer med stor blandning av bostäder, parker, verksamheter och service. I helhetsperspektivet ingår utveckling av verksamheter och god service, samplanering med infrastruktursatser, profilering av idrotts och kulturutbud som skapar attraktivitet i området. Även utbyggnad av arbetsplatser och god tillgång på skolor ingår i att utveckla tyngdpunkter i ytterstaden.

Koppla samman stadens delar

En sammankoppling av stadens delar innebär bättre infrastruktur med fokus på kollektivtrafik, cykel och gående samt ny sammanhängande bebyggelse.

Främja en levande stadsmiljö i hela staden

En trygg och levande stadsmiljö förutsätter en successiv utveckling av stadsbebyggelsen i hela staden för att möta lokala behov.

Sammanfattningsvis är det viktigt att sträva efter en ökad täthet i ytterstaden så att bristen på bostäder och otillräcklig variation i storlek av bostäder inte får en ogynnsam påverkan på barn och familjer i programområdena. Trångboddhet och hög omflyttning får konsekvenser för skola, hälsa och livschanser i stort. Stadsdelarna ska ha ett blandat utbud av arbetsplatser, service, skola, kultur och idrott och att utveckla attraktiva tyngdpunkter i olika delar av staden med god tillgång till service och kollektivtrafik. En förstärkt helhetssyn som är både stadsövergripande och regionövergripande ska utvecklas när det gäller infrastruktur och utveckling av tyngdpunkter och regionala stadskärnor

Med utgångspunkt i visionerna om vikten av ökat bostadsbyggande, samband och variation i stadsmiljön ska under programperioden följande mål uppnås i de utpekade områdena. Huvudansvarig för målet är den förvaltning eller bolag som står nämnd först inom parentes

1. Samband

1.1 Ett ökat samband mellan stadsdelar ska uppnås genom bebyggelse av bostäder, parker, byggnader för kultur och rekreation, arbetsplatser och handel.
(exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, fastighetsnämnden, trafiknämnden, Stockholms Business Region)

1.2 Ett ökat samband mellan stadsdelarna ska uppnås genom bättre möjligheter till kommunikation.
(trafiknämnden, stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden)

Målet innebär även att:

- Sociala stadsbyggnadsanalyser ska användas för att identifiera det offentliga rummets potential och begränsningar. Rumsliga samband mellan olika stadsdelar

och hur det offentliga rummet som konsekvens av dess utformning upplevs och används ska analyseras.
(stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden)

- Staden ska samverka regionalt för att även öka sambanden i bebyggelse och kommunikationer mellan staden och andra kommuner i regionen.
(exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden)

Uppföljningsansvar: Kommunstyrelsen

2. Variation

2.1 En större variation av upplåtelseformer ska nås
(exploateringsnämnden och bostadsbolagen)

2.2 En större variation av bostäder, verksamheter, arbetsplatser, servicefunktioner, offentliga platser ska uppnås (exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden)

2.3 Tillgången till spontan/föreningsdriven/ledarledd idrottsutövning ska vara god (idrottsnämnden)

2.4 Möjlighet till kulturutövning ska vara god. (kulturnämnden)

Målet innebär även att:

- Lägesrapporter för utveckling och planering i de geografiska områdena redovisas i verksamhetsberättelsen
(exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden)
- Fler medborgare inom programmets områden är nöjda med servicefunktioner.
(stadsdelsnämnder)

Uppföljningsansvar: Kommunstyrelsen

3. Boende

3.1 Upprustning och energieffektivisering av bostäder inom programmets områden ska fortsätta med hög takt.
(bostadsbolagen)

3.2 Fler bostäder av varierande storlek byggs.
(bostadsbolagen)

3.4 Utemiljön ska upplevas som ren och trygg.
(trafiknämnden, bostadsbolagen, stadsdelsnämnder)

Målet innebär även att:

- Målen i miljöprogrammet om hållbar energianvändning uppnås (bostadsbolagen)
- Utvecklingen av utbudet i om- och nybyggnader ska planeras i dialog med boende och medborgare i områdena.
(bostadsbolagen, stadsbyggnadsnämnden, stadsdelsnämnder)

Uppföljningsansvar: Kommunstyrelsen

Skola och utbildning

Med utgångspunkt i visionstexterna för området skola och utbildning lämnar ingen grundskolan utan grundläggande kunskaper 2030. Skolorna attraherar elever från hela regionen. Ett väl fungerande samarbete med högskolor, universitet och näringsliv finns också. Detta samarbete har lett till att samverkan mellan näringsliv och forskning, särskilt inom miljö- och energiteknik, och skolorna.

Med samma förutsättningar som beskrivs i visionerna och i enlighet med strategi för skolutveckling i Söderort och på Järvafältet (beslutad i utbildningsnämnden 2010-12-09) ska följande mål uppnås under programperioden.

1. Betygsresultat och resultat på nationella prov

1.1 Varje grundskolas betygsresultat och resultat för nationella prov i årskurs 3, 6 och 9 ska motsvara minst medelvärdet för riksgenomsnittet i Sveriges skolor när elever som gått i svensk skola mindre än 3 år särredovisas. (utbildningsnämnden)

Målet innebär även att:

- arbeta med att involvera föräldrar i elevernas skolgång (utbildningsnämnden, stadsdelsnämnder och socialnämnden)
- öppna upp skolan för andra aktiviteter även efter skoltid för att öka områdets engagemang i kärnverksamheten (utbildningsnämnden, stadsdelsnämnder och socialnämnden)
- arbeta med att förstärka språkutveckling i förskolan (utbildningsnämnden och stadsdelsnämnder)
- fortsätta arbetet med fokusskolor i enlighet med verksamhetsplan 2013 för utbildningsnämnden (utbildningsnämnden, stadsdelsnämnder, socialnämnden)

Uppföljningsansvar: Kommunstyrelsen

Jobb och Företagande

Under rubriken jobb och företagande beskrivs i visionerna att det 2030 finns bättre förutsättningar för människor i utanförskap. Lokala initiativ utvecklas för ökad sysselsättningsgrad. Samverkan med företag, vidareutveckling av kluster, inom exempelvis kreativa näringar och Life science är vanliga. Områdena är attraktiva för etableringar och högt nyföretagande leder till fler arbetsplatser. Möjlighet att arbeta och bo (och få upplevelser och offentlig service), nära eller med goda kommunikationer är stora och en väl etablerad samverkan finns mellan näringsliv och akademi. SFI-utbildning utvecklas och anpassas till möjligheten att snabbt komma ut på arbetsmarknaden. Bostadsmarknad och arbetsmarknad har en koppling på regional nivå. Fokus på att öka antalet arbetsplatser kan därför inte låsas in på områdesnivå för programmet. Lösningar för

arbetslöshet i vissa stadsdelar behöver inte nödvändigtvis ligga i det direkta närområdet.

Med utgångspunkt i visionerna om sysselsättningens avgörande betydelse för att skapa integration och bryta utanförskap ska nedanstående mål uppnås under programperioden.

1. Arbetsplatser

1.1 Andelen arbetsplatser i områdena ska öka
(exploateringsnämnden och Stockholms Business Region)

2. Ekonomiskt bistånd

2.1 Andelen personer beroende av ekonomiskt bistånd inom programmets område i förhållande till befolkningen ska minska (stadsdelsnämnder)

3. Självförsörjning

3.1 Andel aspiranter som är självförsörjande sex månader efter avslut på Jobbtorg Stockholm ska öka
(arbetsmarknadsnämnden)

Målet innebär även att:

- öka möjligheten för utrikesfödda kvinnors etablering på arbetsmarknaden (arbetsmarknadsnämnden, stadsdelsnämnderna)
- öka möjligheten för 20 – 29 åringars etablering på arbetsmarknaden (arbetsmarknadsnämnden, stadsdelsnämnder, socialnämnden)
- undersöka möjligheterna att koppla ihop finansiering för företagsutveckling i ytterstaden från Europeiska regionalfonden med finansiering för arbetsmarknadsåtgärder från Europeiska socialfonden. (Stockholm Business Region, arbetsmarknadsnämnden)

- ta fram analys och handlingsplan för hur arbete med företagsutveckling ska genomföras i de prioriterade områdena med närområden (Stockholm Business Region)

Uppföljningsansvar: Kommunstyrelsen

Lokalt arbete med social hållbarhet (f.d Trygghet i vardagen)

I visionerna är trygghet en viktig fråga för att alla ska kunna röra sig utan rädsla i den gemensamma utemiljön. Viktiga satsningar är brottsförebyggande arbete, trygghetsåtgärder, nätverksbyggande och former för ökad delaktighet. Fler synliga poliser, snabbare och tydligare insatser mot ungdomsbrottslighet och stärkt samarbete mellan polisen och socialtjänsten ska kompletteras med trygghetsskapande åtgärder i den fysiska miljön. En tidig samverkan kring barn och ungdomar i skolmiljön möjliggör ett snabbare och bättre ingripande i de fall barn och ungdomar mår dåligt eller far illa. Samverkan mellan förskola, skola och socialtjänst finns beskrivet som ett sätt att arbeta med tidig prevention. Syftet med lokal områdesutveckling inom trygghetstemat innebär enligt visionerna att stärka organisationen för att skapa en bra samverkan kring trygghets- och säkerhetsarbetet, dvs. det proaktiva arbetet för att främja trygghet, förebygga brott och öka beredskapen för att kunna hantera det oväntade.

Sedan visionsarbetets början har det inom trygghetstemat inkluderats satsningar för att öka den sociala sammanhållningen därför kallas härnäst i programmet trygghetsarbete lokalt arbete med social hållbarhet.

För lokalt arbete med social hållbarhet ansvarar stadsdelsnämnderna i samarbete med det (eller de) bostadsbolag som har ett stort bestånd i området ska stadsdelsnämnderna under våren 2015 ta fram en analys utifrån det sociala riskindexet. Utifrån den analysen ska målsättningar anges för vilka resultat som ska uppnås inom programperioden, hur de ska mätas samt vilka aktiviteter/projekt som ska utföras för att uppnå målen utarbetas. Målsättningarna i arbetet med social hållbarhet ska ligga i linje med den dokumenterade planeringen för brottsförebyggande arbete och samverkansavtalen med polismyndigheten som tas fram för varje stadsdelsnämnd. Stadsdelsnämnden godkänner och följer upp handlingsplanen i det ordinarie budgetarbetet. Bostadsbolagen

utgör en viktig part i de områden där de har en stor dominans av marknaden och ska därför samordna sitt arbete med områdesutveckling med arbetet för social hållbarhet inom programmet. En styrgrupp leder arbetet på lokal nivå. I de områdena där bostadsbolagen har en stark närvaro ska de ingå i den lokala styrgruppen. Facknämnderna ska ha en organisation för ytterstadsarbetet och ska utse personer till styrgrupper och arbetsgrupper.

Avsatta resurser kommer kunna sökas för aktiviteter/projekt som beslutats om i den lokala handlingsplanen baserad på analysen. Medlen ska användas till att starta upp aktiviteter/arbetssätt som beslutats om i handlingsplanen för lokalt arbete för social hållbarhet. Ansökningar om projektmedel föredras och godkänns i den lokala styrgruppen innan de blir ett ärende till den lokala nämnden. Den nuvarande ansökningsprocessen inom ordinarie budgetarbete som innebär att alla ansökningar om ytterstadsmedel behandlas i nämnd innan de går vidare till kommunstyrelsen ska fortsätta. Förfarandet är viktigt för styrning, transparens och långsiktighet. Anvisningar för detta arbetas fram av stadsledningskontoret under hösten 2014.

Arbetet ska intensifieras och bedrivas i Rinkeby-Kista, Spånga-Tensta, Skärholmen, Hässelby-Vällingby, Enskede-Årsta-Vantör och Farsta stadsdelsnämnder. Målsättningen med det lokala arbetet är att öka den sociala hållbarheten i Rinkeby, Husby, Akalla, Kista, Tensta, Vårberg, Bredäng, Sätra, Skärholmen, Hässelby gård, Grimsta, Hässelby Strand, Rågsved, Hagsätra, Högdalen, Bandhagen, Östberga, Farsta Strand, Hökarängen, Farsta och Fagersjö. Detta ska ske parallellt och samordnat med åtgärder inom de övriga målområdena.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets uppdrag att samordna arbetet inom visionerna samt den operativa styrgruppen med förvaltningschefer har gett arbetet stadga och trovärdighet samt underlättat och stimulerat samverkan mellan stadsdelsnämnder, facknämnder och bolag. Detta föreslås fortsätta i det nya programmet. Initialt kommer stadsledningskontoret även att stödja berörda nämnder i implementeringen av det nya programmet. Stadsledningskontoret är förutom att vara ansvarig för att följa upp målen inom stadsmiljö, boende, utbildning och skola samt jobb och företagande också

ansvarig för att ta fram en mer omfattande och långsiktig uppföljningsplan för arbetet med programmet.

En stadsövergripande styrgrupp för programmet ersätter de två befintliga styrgrupperna på förvaltningschefsnivå för visionerna. Stadsdirektören utser deltagare till styrgruppen.

Arbetsmodell

Erfarenheter från arbetet med visionerna visar på några avgörande lärdomar att ta med sig in i det nya programmet. Välutvecklade former för *samverkan, utveckling av metoder och arbetssätt samt lokala initiativ och dialoger med medborgare* har varit och ska fortsätta att vara centrala delar av arbetet

Samverkan

Samverkan på lokal och central nivå har utvecklats och förstärkts under arbetet med visionerna, både inom staden och externt. Det är en samstämmig bild från alla aktörer. Bra och ändamålsenlig samverkan kan ge upphov till spännande förnyelse- och innovation i arbetet för en sammanhållen stad. Samverkan skapar delvis nya former för att organisera arbetet. Arbetet kräver nya konstellationer för samarbete mellan grupper och professioner. Personer verksamma i, till varandra närliggande områden, har med sig sina erfarenheter och teoretiska förståelse av de fält de samverkar om. Det är ibland bli svårt att tillsammans definiera verkligheten och samverkansområdet. För att stå bättre förberedda bör grundläggande skillnader i de olika aktörernas olika lagar och regelsystem, olika kunskapsbaser och olika organisatoriska strukturer identifieras men det måste också stå klart att de traditionella gränserna mellan yrken, professioner och organisationer kommer behöva överskridas. Olikheter är oundvikliga och ger upphov till innovation och utvecklingskraft om de brukas på rätt sätt

Metoder och arbetssätt

Att arbetet inom det nya programmet måste vara långsiktigt råder det fullständig enighet om. Både interna och externa aktörer önskar en inriktning som förstärker kontinuiteten. Under programmets första år kommer stadsledningskontoret samordna och tillhandahålla processtöd för att starta upp det lokala arbetet med social hållbarhet där konkreta mål fastställs utifrån den lokala analysen. I de handlingsplaner och ansökningar för projektmedel som arbetas fram på lokal nivå i det nya programmet, ska det framgå att tillräckliga resurser avsatts till att ta fram uppföljningsbara mål. De mål som

föreslås inarbetas i budget förväntas förenkla arbetet mot gemensamma mål.

Lokala initiativ

Att ta till vara skärningspunkter mellan offentlig, privat och ideell sektor som ger möjlighet till nya partnerskap och allianser med olika aktörer är en förutsättning för att utvecklingskraft och nytänkande ska kunna omsättas i handling. Det är viktigt att sträva efter god balansgång mellan centralt formulerade krav och lokalt initierade idéer. Det lokala engagemang som ligger till grund för många innovativa idéer får inte hämmas av onödig byråkrati men arbetssätt och aktiviteter får inte heller bli tillfälliga projekt utan uppföljning eller plan för implementering.

Boendedialoger

Boendedialogerna som genomförts av bostadsbolagen i samverkan med stadens övriga nämnder och bolag är en metod för medborgardialog som fått stor genomslagskraft och ska ses som en viktig resurs i programmet.

Lärdomar och erfarenhetsutbyte mellan stadsdelsnämnderna och bostadsbolagen från arbetet med boendedialogerna ska utvecklas vidare i det nya programmet. Nya former för att involvera det lokala föreningslivets synpunkter och engagemang ska vara ett starkt fokus i Programmet för en sammanhållen stad. Efter den uppföljning som sker under våren kan nya former för att involvera medborgare och lokala aktörer som föreningar, företag osv. bli aktuella. Detta beskrivs vidare i anvisningarna som tas fram av stadsledningskontoret hösten 2014.

Ytterstadsvisionerna

Investerings av sociala risker för stadsdelar

Inventering av sociala risker

Sweco har på uppdrag av Stadsledningskontoret Stockholms stad tagit fram ett dataunderlag som omfattar indikatorer för sociala risker för att användas i riskanalysarbetet för staden och stadsdelsnämndsområdena. En nedbrytning av samma indikatorer på stadsdelsnivå för ytterstadens visionsområden har därefter genomförts för att användas som underlag för prioritering av områden i Program för en sammanhållen stad.

Sammanfattning

Sammanställningen av indikatorer för sociala risker har utgått ifrån den så kallade Västra Götalandsmodellen som är en vägledning för arbete med risk- och sårbarhetsanalyser som tagits fram av Länsstyrelsen i Västra Götaland tillsammans med Västra Götalandsregionen med stöd av Malmö högskola. Västra Götalandsmodellen delar in indikatorerna för sociala risker i fem huvudområden – sociala riskfaktorer, hälsa, säkerhet & trygghet, försörjning och fungerande samhällsfunktioner. Här belyses indikatorer inom de fyra första kategorierna.

Sedan 2006 fram till år 2012 har indikatorerna för sociala risker totalt sett minskat i samtliga stadsdelsnämnder. Minst var den procentuella minskningen i Skärholmen, Spånga-Tensta och Rinkeby. Indikatorerna för sociala risker var sammantaget högst för Rinkeby-Kista, Skärholmen och Spånga-Tensta år 2012. Utvecklingen och nivån på riskfaktorerna varierar dock beroende på vilka faktorer som studeras.

På stadsdelsnämnds nivå har indikatorer som belyser social, ekonomisk och politisk marginalisering och ekonomiska skillnader, de sociala riskfaktorerna, ökat i stadsdelsnämnderna Rinkeby-Kista och Hässelby-Vällingby mellan åren 2006 och 2012. Medan de minskat i de andra stadsdelsnämnderna i ytterstaden. Procentuellt sett har minskningen i ytterstadsstaden varit störst i Skarpnäck. Högsta värdena år 2012 för de sociala riskerna hade Rinkeby-Kista, Skärholmen och Spånga-Tensta.

Hälsa

De riskfaktorer som berör invånarnas fysiska och psykiska hälsa minskade för hela ytterstaden fram till år 2010 för att därefter öka år 2011 och 2012. Ökning av hälsorisker åren 2011 och 2012 var som störst i Söderorts stadsdelsnämnder. År 2012 var flertalet av hälsoriskerna störst i Söderorts stadsdelsnämnder. De högsta hälsoriskerna hade Enskede-Årsta-Vantör och Farsta.

Säkerhet och trygghet

Indikatorer som belyser invånarnas säkerhet och trygghet med avseende på fysisk skadegörelse, stöld och rån, hot och våld samt hatbrott varierade ganska mycket från år till år i hela ytterstaden, för att därefter sjunka markant år 2012. År 2012 minskade fysisk skadegörelse, fordonsstölder, inbrottsstölder, personrån och olaga diskriminering. Sammantaget gav detta en markant minskning av indexet för just år 2012. Säkerhets- och trygghetsriskerna minskade generellt i alla stadsdelsnämnder för åren 2006-2012 utom för Spånga-Tensta där flera riskfaktorer ökade. Jämförs år 2012 med 2006 var den procentuella minskningen i ytterstaden störst i Älvsjö, Skärholmen. I ytterstaden var säkerhets och trygghetsriskerna sammantaget över genomsnittet i staden i Spånga-Tensta och Rinkeby-Kista och Skärholmen.

Försörjning

Indikatorer som belyser de boendes ekonomiska möjligheter till egen försörjning visar på en utveckling där försörjningssvårigheterna minskat i ytterstaden. Försörjningssvårigheterna har minskat i samtliga stadsdelsnämnder i ytterstaden under perioden 2006-2012 och i flertalet har utvecklingen varit stabil. Hässelby-Vällingby och Skärholmen är dock undantag där utvecklingen har varit ganska ostabil och indikatorerna för försörjningssvårigheter har legat ganska still mellan 2008 och 2012. Den största procentuella minskningen av riskfaktorerna för åren 2006-2012 i ytterstaden var i Skarpnäck. Riskfaktorerna för egen försörjning sjönk även markant i Rinkeby-Kista men då utgångsnivån var så pass hög var den procentuella minskningen lägre än genomsnittet för Stockholms stad. År 2012 var försörjningssvårigheterna störst i Rinkeby-Kista, Skärholmen och Spånga-Tensta.

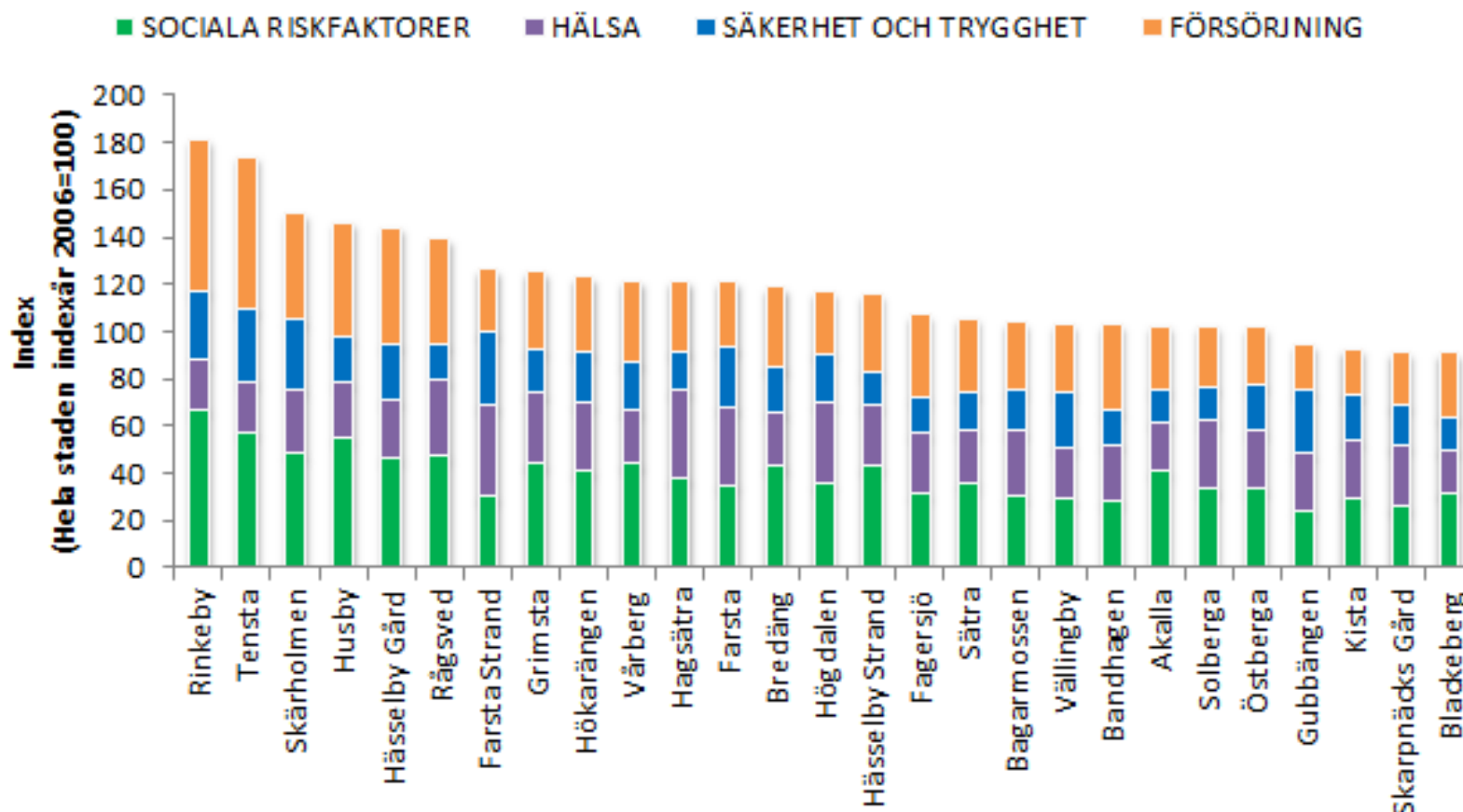
Nedan följer diagram som visar resultatet av nedbrytningen på stadsdelsnivå.

Risk- och sårbarhetsindex

Risk- och sårbarhetsindex 2012

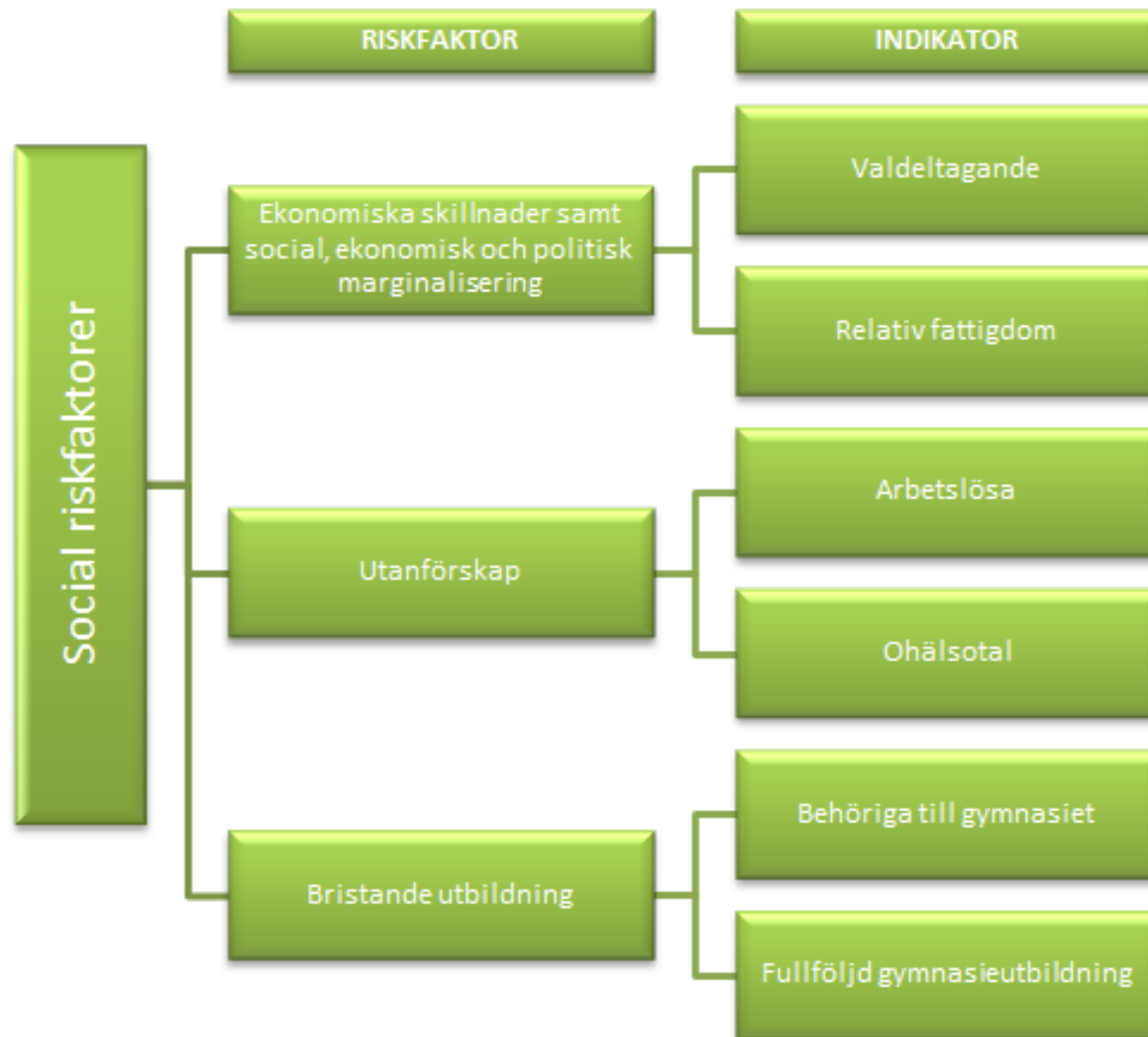
Ytterstadens stadsdelars riskindex i fallande ordning. Här visas samtliga stadsdelar i ytterstaden som har ett riskindex som är högre än stadens genomsnitt (mindre stadsdelar är exkluderade).¹

¹ Tänk på att riskerna kan variera inom stadsdelar. Smedshagen är exempelvis ett basområde i stadsdelen Hässelby Villastad. Det finns totalt ca 130 stadsdelar i Stockholm och 400 basområden. I denna sammanställning visas endast stadsdelar (NYKO2). 7

Risk- och sårbarhetsindex

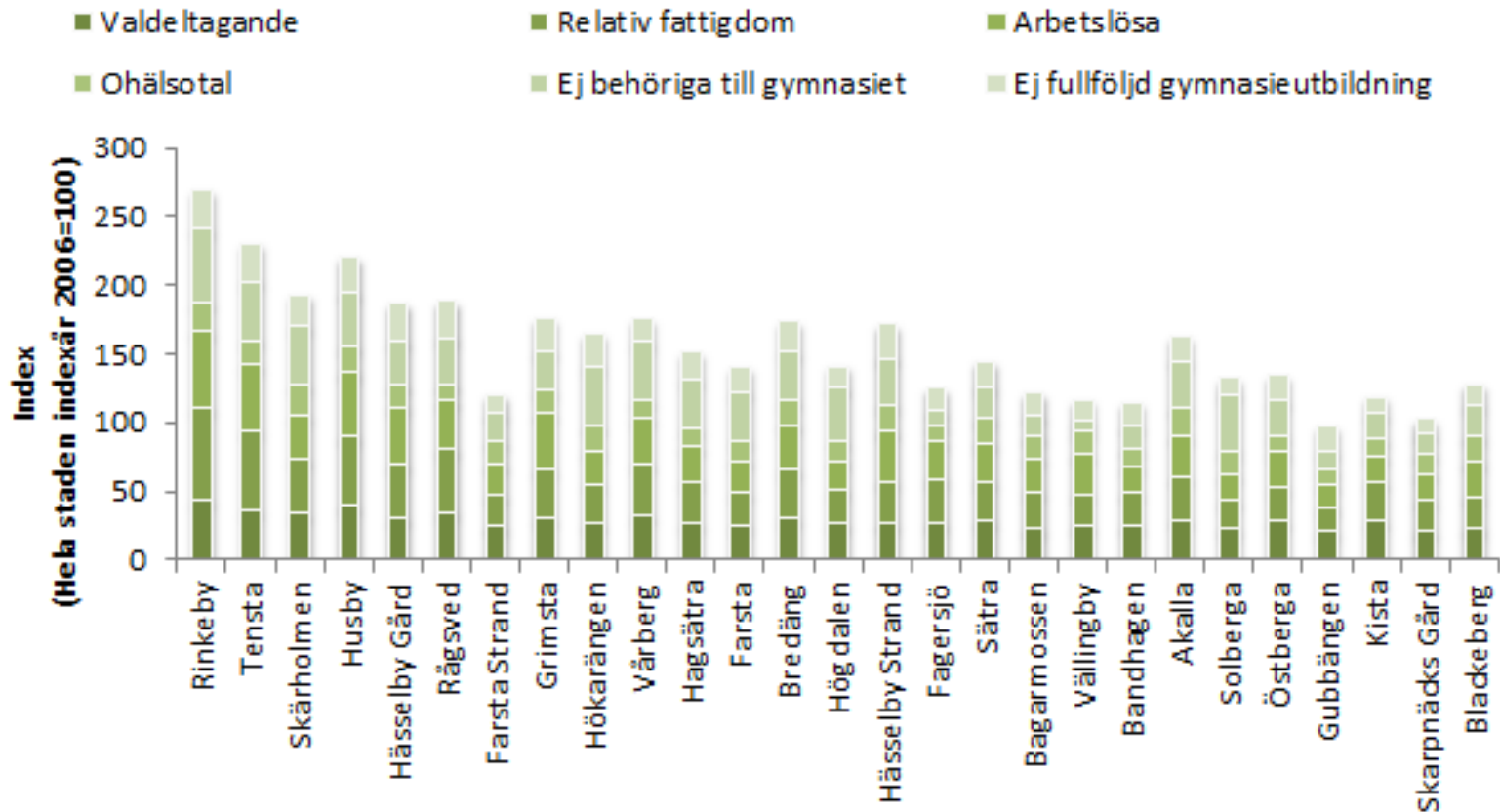
Sociala riskfaktorer

Risk- och sårbarhetsindex

Sociala riskfaktorer

Rinkeby har högst indexvärde inom de sociala riskfaktorerna. Därefter kommer Tensta och Husby. Skärholmen, Rågsved och Hässelby Gård har också ett högst indexvärde.

Risk- och sårbarhetsindex

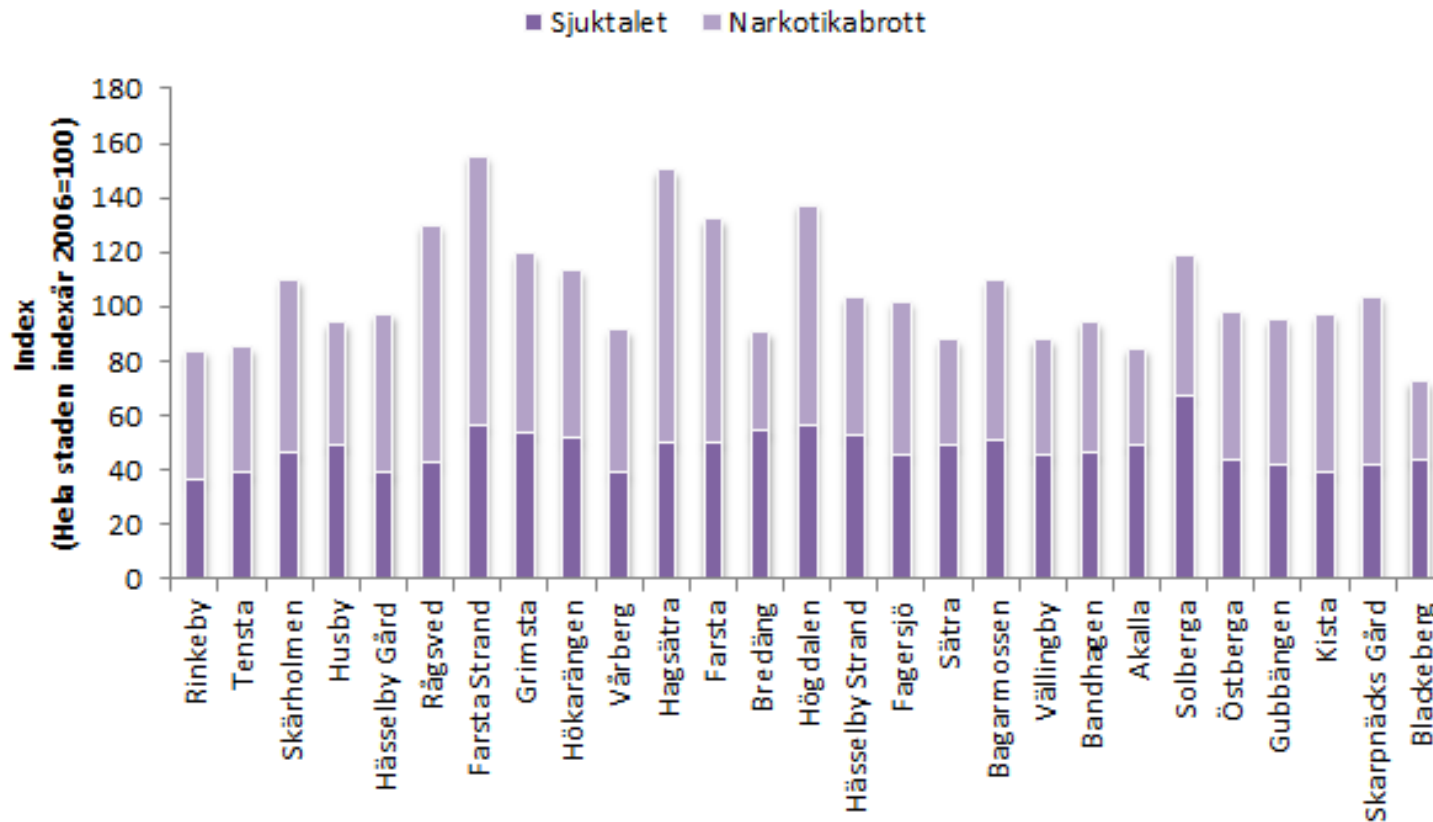
Hälsa

Risk- och sårbarhetsindex

Hälsa

Sjuktalet är som högst i Solberga medan narkotikabrotten är som mest vanligt förekommande i ytterstadsstadsdelarna Hagsätra och Farsta Strand. Totalt sett är ohälsoindexet som högst i Farsta Strand och Hagsätra, följt av Högdalen Farsta och Rågsved.

Risk- och sårbarhetsindex

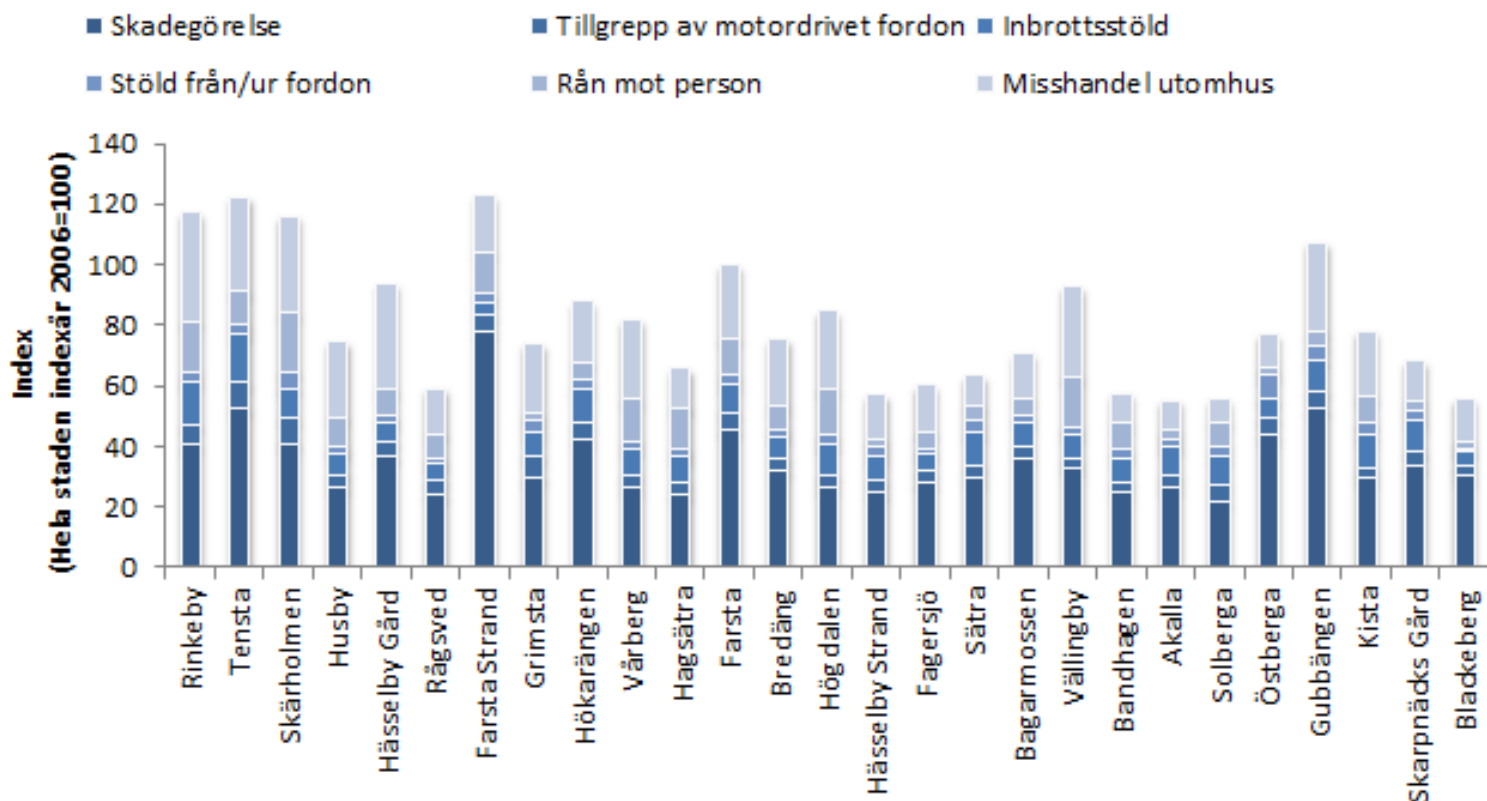
Säkerhet och trygghet

Risk- och sårbarhetsindex

Säkerhet och trygghet

Index med avseende på säkerhet och trygghet baseras helt och hållet på statistik avseende anmälda brott. Högst risk inom detta delindex har Farsta Strand och Tensta, följt av Rinkeby och Skärholmen. Skadegörelser är mest vanligt förekommande i Farsta Strand. Misshandel är mest vanligt förekommande i Rinkeby och Hässelby Gård.

Risk- och sårbarhetsindex

Försörjning

Risk- och sårbarhetsindex

Försörjning

Det ekonomiska biståndet är absolut mest vanligt förekommande i Rinkeby och Tensta, vilket även är de två stadsdelar som har högst risk inom detta delindex.

